

„Vagyis reménységünk végső alapja nem politikusaink – egyébként fájdalmasan hiányzó – bölcsessége, nem is gazdasági, pénzügyi szakembereink felkészültsége és ötletessége, nem is nemzetünk tagjainak közmondásosan híres munkabírása, találékonyasága és kitartása. Mert előállhatunk ezernyi ötlettel, új és még újabb tervvel, ha Isten áldása nem kísér, minden hiábavaló.”

► Égtájoló – 3. oldal

„Karácsonyra és húsvétra több helyre én szolgáltatom az úrvacsoránál használt italt. Az Irsai Olivér kedvelik erre a célra, amely különösen húsvétkor illik jól az ünnep ízeihez, hangulatához.”

► Beszélgetés Opporheim József borással – 6. oldal

„Keresztény értelemben a kinyilatkoztatás nem e világi (immanens), de nem is egyszerűen a megismerés határán túli igazságok feltárása, hanem találkozás az élő Istennel.”

► Teológia dióhéjban – 9. oldal

125 éve alakult meg a KIE ► 4. oldal
Szembenézni a globalizációval ► 4. oldal
Petróczi Kata Szidónia sírjánál ► 5. oldal
Utcazenészek ► 8. oldal
Tíz éves a női misszió ► 10. oldal
Környezetbarát temetkezés?! ► 11. oldal

Protestáns „demonstráció”

A budavári evangélikus templomból fátylakkal vonultak át a hívek október 31-én a Szilágyi Dezső téri református istenházába, hogy a reformáció emléknepjén – mindkét protestáns felekezet tagjai – úrvacsorás istentisztelet keretében nyilvánítsák ki hitvallásukat. Igét hirdetett Bence Imre evangélikus esperes, a liturgiai szolgálatban részt vett a másik budavári lelkész, Balicza Iván és a helyi református gyülekezet lelkésze, Illés Dávid.

SEMPER REFORMANDA

„Először is tudnunk kell, hogy a harag gyermekei vagyunk, semmit sem ér sem a munkánk, sem érdekeink, sem a gondolataink. Szükségünk van egy-egy világos, erős igére, amely utat mutat. Így hát jegyvezétek meg jól Pálnak az efezusiakhoz intézett igéjét a 2. fejezet 3. verséből, mert bár sok ilyen mondat van a Bibliában, nem akarok elárasztani benneteket a sok idézettel. – »Mindnyájan a harag fia vagyunk.« Ne ámitsd hát magad: oltárt építettem, misét mondtam.”

► Luther Márton: Nyolc böjti prédikáció (Szévik Zsófia fordítása)

FOTO: BARTALINRE

Reformáció földrengésbiztos alapokon

Ünnepi istentisztelet a fasori Reformációi emlékparkban

FOTO: PETRI GABOR

► Budapest Főváros VII. Kerület Erzsébetváros Önkormányzata még 2007-ben határozta el, hogy – a Budapest-Fasori Evangélikus Egyházközség kezdeményezésére – a helyi protestáns gyülekezetekkel összefogva létrehozza a Reformációi emlékparkot. A tavalyi alapkövetétel, majd a létesítmény idén pünkösdkor történt átadása után elérkezett az az esemény, amelynek megünnepléséhez igazán méltó helyszínnül szolgálhat ez az emlékpark. Október 31-én a fasori evangélikus templom mellett, a reformáció négy alapvető üzenetét szimbolizáló emlékmű négy monumentális oszlopának tövében négy protestáns felekezet közösen adott hálát a négyszázkilencvenegy éve megindult reformáció megőrzött hagyományaiért, ma is tapasztalható vívmányaiért és biztos jövőt jelentő útmutatásáért.

A reformációt elindító események kezdőnapjának tekintett október 31-én – Luther négyszázkilencvenegy éve ezen a napon szögezte ki egyházreformáló kilencvenöt tételét – az evangélikus, a református, a baptista és a metodista egyház ökumenikus liturgiájú istentiszteletet tartott. Az ünnepi alkalom bevezető részében Aradi György fasori evangélikus lelkész köszöntötte a protestáns egyházak egybegyűlt híveit.

► Folytatás a 3. oldalon

Formáció

■ KORÁNYI ANDRÁS

Egy héttel reformáció ünnepe után. Az Erős vár utójátékával elcsöndesedett az orgona a karzaton, lassan megbarnul a koszorú a reformátorok emlékhelyein, újra a megszokott kék az *Evangelikus Élet* fejléce. Vége. Kifűjják magukat az aggódó szervezők, a felkészült művészek, az ünneplő egyházak jövő októberig, amikor majd ismét beköszönt a reformáció havának sűrű programsorozata.

Régen összecsomagoltak a száguldó, szenzációra vágyó riporterek is, a Szilágyi Erzsébet fasori püspöki hivatal bejáratát – ahol két hete újra a kapura szegeztetett a lutheri kilencvenöt tétel – megint csak a hivatalosok koptatják. Vajon beleolvastak-e az újságírók „az iratba” fényképezés közben? S vajon megfordult-e bármelyikük fejében az áldott gondolat, hogy amíg a többiek átvonulnak az internetes sajtóbetűtárolóra, addig ő titokban visszason, letépi, és magával viszi, hogy aztán ország-világgal megossa? Valahogy úgy, ahogyan 1517 őszén történt...

„Így indultak el tehát tétéleim, s úgyszólván tizenegy nap alatt végigfutottak egész Németországon” – sokan ismerjük Luther talán túlzónak ható, mégis lényegre tapintó visszaemlékezését. Mert tényleg érdekelt az embereket az a kilencvenöt tétel kiáltvány, amely Wittenberg vártemplomának kapujára került. Megtanulták közülük azokat, amelyek a legfontosabbak voltak, a templomoktól az ivókig foglalkoztak velük. Mondanivalójuk egyszerre volt friss és időszzerű, ugyanakkor biblikus és lelkipásztori. Gyakran elhanyagolt és anyagiilag kihasznált gyülekezetek – gondoljunk a búcsúcédulák „szent üzletére”! – tagjainak mondott lényegeset és személyeset Istenről, a komolyan vehető, emberileg is felszabadító keresztény életéről.

Nem egyszerű múltidézés volt a reformáció, nem csupán az ősi formák felkutatása, az órák visszaállítását az idealizált régi időkhöz. És persze nem arra a problémára adott elsődlegesen választ, hogy milyen technikával lehetne minél szélesebb körhöz eljuttatni a számunkra fontos, a meggyőzés szándékával megírt üzeneteket.

Egy héttel reformáció ünnepe után: változásban vannak-e a dolgok? Nyíltabban beszélünk-e egymással széltében-hosszában égető kérdéseinkről az idej október végén? Megfeszítettük-e erőnket, hogy egyszerre tudjunk lényegeset elmondani és személyesen szólni Istenről? Felszabadító erejű – mert értető és élhető – evangéliummal szólítottuk-e meg egymást evangélikus közösségeinkben, otthonainkban? Vajon a sok méltatás, művészi gyönyörködtetés és teológiai múltidézés mellett jutott-e elég együtt érző és körültekintő figyelem arra, hogy megszólalásunkat a lelkükben és mindennapi életükben nyomorgatott, mégis evangéliumi örömmel vágyó testvéreknek frissen és hétköznapi módon, mégis biblikusan és egymás iránti szeretettel mondjuk el? Született-e 2008 reformációi ünnepének olyan tétele, amely ha nem is az egész országot, de legalább evangélikus egyházunkat körbejárja egy-két hét alatt?

Ecclesia semper reformanda – az egyházat mindig reformálni kell! – így hangzik az ősi egyházi és reformátori tétel. A reformáció előtt azonban mindig szembeülni kell a formációval: az élet és az egyház valóságával, a kegyelmes Isten után kiáltó egyéni és közösségi küzdelmekkel, a lelkipásztori és testvéri segítség nélkül megoldhatatlan próbatételekkel, evangélikus egyházi közösségünk valódi erőnlétével, vágyaival, istenes álmaival, a jókedvű és bizakodó keresztény életéhez nélkülözhetetlen megújulás útjában fekvő akadályok, viták, viszályok, egymásnak feszülő ambíciók tarthatatlanságával. Szembeülnünk kell azzal, hogy a legnagyobb ajándék az, hogy Istené az egyház és az egész teremtett világ, és ezért nem rajtam és elképzeléseim maradéktalan megvalósulásán áll vagy bukik az üdvösség és a földi boldogulás, hogy a testvéri szeretet, bele- és együttérzés többet épít minden kikényszerített intézkedésnél, és az Istenben vetett bizalom jobban egymás felé tudja fordítani az emberek szívét, mint a szüntelen emberi elvárásokkal és szemrehányásokkal megterhelte lelkiismeret.

Csak az tud reformálni, aki képes és szembe is akar nézni azzal, ami van, ami lehetséges, és ami lehetetlen. Hiszen a jövőt nem lehet mindig olyanra kalapálni, amilyen formájára én álmodom vagy akarom, mert a jövőt mindig Isten adja – azzal együtt, ami nekünk is lehetséges vagy éppenséggel számunkra lehetetlen. Aki viszont nem látja a mai „formációt”, benne embert és Istent, egyházat és világot együtt, az nem lehet friss és időszzerű, biblikus és testvéri.

Egy héttel reformáció ünnepe után: ténylegesen reformálódik-e egyházunk? Elmondhatjuk-e legalább a jövőre tekintő reménységgel, hogy tartalomhoz a forma: evangélikus egyházi közösség? S vajon formálódik-e már a mai reformáció bennünk? Mert reformálni csak az tud, aki tud formálni és formálódni is.

Átadták a Károli Gáspár-díjakat

Mint arról a Magyar Távirati Iroda is hírt adott, Cserháti Sándor evangélikus lelkész, teológus, Fodorné Nagy Sarolta református lelkész, teológus és Gémes István nyugalmazott evangélikus lelkész, teológus kapta meg az idén a Károli Gáspár-díjat a szakmai kuratórium javaslatára alapján. A reformáció ünnepe alkalmából odaítélt elismeréseket Hiller István miniszter megbízásából Csepregi András, az Oktatási és Kulturális Minisztérium (OKM) Egyházi Kapcsolatok Titkárságának vezetője adta át múlt csütörtökön Budapesten, a Petőfi Irodalmi Múzeumban.

A gönci prédikátor nevét viselő, 1997 óta átadott díjat a tárca minden esztendőben azoknak adományozza, akik a biblikus tudományokban – fordítással, tanulmányokkal – kimagasló eredményeket értek el, vagy kiemelkedőt alkottak a magyar líra és próza nyelvi megújítása területén.

Fodorné Nagy Sarolta református lelkész, teológus a Károli Gáspár Református Egyetem Tanítóképző Főiskolai Karának tanára. (A két evangélikus díjazott munkásságát az ünnepségen elhangzott laudáció közlésével ismertettük.)

► Összefoglalásunk a 7. oldalon

A BIBLIA ÉVE

A Zsidókhöz írt levél – tanúskodás

Megtévesztő a levél címe, hiszen nem is annyira levélről van szó, mint inkább tanító szándékú értekezésről, amelyet az egyébként ismeretlen szerző „intő szónak” nevez. Az olvasók előtt egy olyan gyülekezet képe rajzolódik ki, amelynek tagjaira a hitbéli erőtlenség és elbizonytalanodás jellemző. Talán Krisztus visszajövetelének „késése”, talán külső körülmények tették, de a szerző szerint szükség volt arra, hogy a levél olvasói ismét felfedezzék, kicsoda is Krisztus, és mit tett értük.

A *Zsidókhöz írt levél* szerzője alapvetően két dolgot tanít Krisztusról. Először is azt, hogy ő volt az, aki a kereszten egyszerű és tökéletes (kiegészítésre, megisméltésre nem szoruló) áldozatával megszabadította az embereket bűneiktől és azok szükségszerű következményétől, a halálos büntetéstől. Másodszor azt, hogy Krisztus egyfajta főpapként most is ott van az Isten jobbán, és könyörög az emberekért; ő egyszerre és egy személyben az áldozat és az áldozatot bemutató pap.

A levél írója nagyon szigorúan fogalmaz azokkal a keresztyékekkel szemben, akik egyszer már megtértek, hitvallást tettek, és megkeresztelkedtek, letették bűneiket Krisztus lába elé, és a Szentlélekkel betöltökezve elindultak az új élet útján, azután pedig valamiért hirtelen megtorpanak, visszaritak, majd visszatértek korábbi bűnös életükhöz. A *Zsidókhöz írt levél* szerzője szerint nincs második megtérés, nincs második esély.

Ezt a kemény beszédet, amely figyelmeztet arra, hogy az „ingyen kegyelem” nem egyenlő az „olcsó kegyelemmel”, komolyan is kell venni, bár mindazokkal a kiegyensúlyozottabb tanításokkal együtt, amelyek a Szentírás egyéb részein olvashatunk a bűneibe folyamatosan visszaeső népek újra és újra megbocsátó Istenről. Úgy is mondhatnánk, hogy Isten irgalmas – de nem azokkal, akik visszaélnék irgalmasságával.

A bizonyágtévők fellege

A *Zsidókhöz írt levélnek* talán az a legismertebb része, amely a hit definíciójáról és a hit hőseiről szól. A hit példaképei bukkannak fel itt az őstörténet szereplőitől kezdve a harcok bírónak át egészen a hitvalló prófétákig, „*akikre nem volt méltó a világ*”. Ilyen elődök, ennyi mindvégig hűségesen kitartó, a reménytelen nehézségekben is sziklaszilárd hittel élő példakép mellett lehetetlen, hogy a címzettek ne ismerjék fel azt a perspektívát, amely erőt adhat, hogy megérintsék „*a lankadt kezeket és a megroksadt térdet*”.

A levél egyik fontos mondanivalója, hogy a keresztyén élet nem magányos küzdelem, még ha oly sokszor annak látszik is. Minden egyes erőtlenség, elbukó keresztyén ember a láthatatlan és a látható egyház hitvallástevőinek hatalmas fellege veszi körül, erőt, bátorítást, vezetést, értelmet adva az „úton” járáshoz.

„Én itt lakom lenn, Pest talpa alatt, / és Angyalföld keményen összeszorított / öklében, és a Dob utcai ágyak / lepedőjén alszom, ha felkelnek belőle / a bérlőtársak rongyolt mosolyokkal, / és Lágy-mányos pohárnyi tiszta otthonaiban / iszom a csend édes lélegzetét. / Csak itt, ezeken a makacsul kitérő / utcákon indulok el engedelmes útjaimra. / Itt kell a napok hordalékából / kimosni életem maroknyi aranyát; / itt kell szeretnem, ha van kit szeressek, / itt kell vacognom húsfokos magányom, / itt kell megállnom, / mint a pompéji őrnek, / amíg elönt a város lávafénye. (...) Utat, irányt, célt itt mutassatok! / Aki előttem akar járni, / itt járjon az! – És itt vezessen, / aki azt akarja, hogy kövessem!” (*Váci Mihály: Ezt! Itt! Most!*)

▶ Magyar Bibliatársulat

SZENTHÁROMSÁG ÜNNEPE UTÁN UTOLSÓ ELŐTTIT MEGELŐZŐ (ÍTÉLET) VASÁRNAP – Jób 14,1–6

„Taníts úgy számlálni napjainkat, hogy bölcs szívhez jussunk!”

Jób gondolatai közel állnak a jól ismert 90. zsoltár szavaihoz: „*Életünk ideje hetven esztendő, vagy ha több, nyolcvan esztendő, és nagyobb részüik hiábavaló fáradság...*” (Zsolt 90,10)

Életünk ideje Isten kezében van. Szeretnénk, ha ez az idő minél hosszabb, illetve ha életünk minél egészségesebb és nyugalmasabb lenne. Ehhez kérjük Isten segítségét, gyógyító erejét akkor is, amikor minden rendben van, de akkor még inkább, amikor bajban vagyunk.

Ismerjük Jób történetét. Isten megpróbálta őt mindenféle bajjal, betegséggel, nyomorúsággal, ami csak embert érhet itt a földön. Ok nélkül! Jób történetében alapjaiban rendült meg a bölcsesség teológiája, írja Jób könyvének kommentárjában Muntag Andor, egykori kedves professzorom. „Van olyan, hogy valaki kegyes, istenfélő, és mégis szenved, anélkül, hogy a legkisebb hibát is lehetne találni a kegyességében.” (28. o.)

Számtalan emberrel felmerül a gyötör kérdés betegsége idején: „Mivel érdekeltem ki, hogy ezzel sújt engem az Isten? Pedig nem csináltam semmi rosszat...” – és így tovább. A szenvedő emberben ott sorakoznak a magát vagy Istent vádló kérdések. Hamar eljut aztán az utolsó stádiumig, sokat gondol az élet mulandóságára, a halálra is.

Az is lehet, hogy semmi baja, mégis ezek a kérdések gyötrik. Gondoljunk

például *Petőfi Sándorra*, aki házassága elején már arra gondolt, mi lesz, ha ő meghal: „Elhull a virág, eliramlik az élet...” Ezek a természeti képek jelentkeznek Jób könyvében is, mutatva, hogy a keleti ember ezzel szemlélteti a gyors elmúlást.

Érdekes, hogy az ember nem mer felhőtlenül boldog lenni, mert hamarosan arra gondol: mi lesz, ha vége szakad ennek a boldogságnak? A textusban használt másik hasonlat az árnyék, amely szintén nagyon hamar tovasuhan. Akár-hogy is nézzük: rövid az élet. Ezt a rövid életet kell úgy elfogadnunk Isten kezéből, hogy értelmes és szép legyen.

Különösen akkor tűnik rövidnek az élet, ha valamely konkrét betegség, halálos kór tudatában él az ember, és vagy tudja, vagy csak sejti, hogy hónapjai, esetleg csak hetei, napjai vannak hátra. Ilyenkor kell aztán jól gazdálkodni az idővel! El kell búcsúznia szeretteitől, el kell rendeznie a még rendezetlen ügyeket, bocsánatot kell kérnie, meg kell bocsátania, el kell mondania még minden fontos mondatot, és a végén még Istenel is meg kell békülnie. Mindez szépen hangzik, de a gyakorlatban mi valósul meg belőle?

A kulcsszó: a szeretet. Senki és semmi „nem választhat el minket az Isten szeretetétől, amely megjelent nekünk Krisztus Jézusban, a mi Urunkban” – írja Pál apostol (Róm

A VASÁRNAP IGÉJE

8,38–39). Ebben a szeretetben élve sokkal könnyebb elviselni minden szenvedést. Persze, hogy az ember mégis lázad ellene. Jób is lázadt. Nehéz volt elviselnie, hogy Isten ítéletre hívta őt. Nem az utolsó ítéletre, hanem betegsége és szenvedésére. „Azt bünteti, kit szeret” – énekeljük egyik szép énekünkben, vigasztalást keresve nyomorult helyzetünkben. Kihez fordulhatnánk, ha nem őhozzá?

Jób úgy gondolja, hogy a mindenkiben meglévő tisztátalanságot elég ítélet az élet mulandósága; miért kell még más ítélet is? Ezért kéri Istent: legyen elnéző, hagyja őt békén, és adja meg neki azt az örömet, amely egy napszámoknak is megadatik.

Az egyházi év vége felé közeledve gondolunk arra, hogy egyszer személy szerint minket is megérint az élet rövidségének szele. Készen kell állnunk a számadásra. A zsoltárossal együtt szívből kérhetjük: Isten Szentlelke taníts minket úgy élni az életünket, úgy számlálni napjainkat, hogy bölcs szívhez jussunk! Vagyis istenfélelemben éljünk, mint Jób is tette.

Mi azonban már sokkal tovább láthatunk, mint Jób. Mi hiszünk a feltámadásban és az örök életben. Hiszünk abban, hogy Urunk, Jézus Krisztus levette ró-lunk bűneink terhét, és nem a saját kegyességünk által vagyunk tiszták és feddhetetlenek. Ugyanakkor a zsoltárossal együtt valljuk: „*Ha a bűnöt számon tartod, Uram, Uram, ki marad meg akkor? De nálad van a bocsánat, ezért félnek téged.*” (Zsolt 130,3–4)

Jób úgy érezte: Isten ítélete túlságosan is erősen próbára tette őt. Szeretne nyugtot lelteni, szeretne elbújni Isten haragja elől. A közeledő véget, a halált még szeretné elkerülni.

Milyen jó, hogy mi már hallhatjuk Jézus hívó szavát! „*Jöjjetek énhozzám mindnyájan, akik megfáradtatok és meg vagytok terhelve, és én megnyugvást adok nektek. Vegyétek magatokra az én igát, és tanuljátok meg tőlem, hogy szelid vagytok, és alázatos szívű, és megnyugvást találtok lelketeknek.*” (Mt 11,28–29)

■ KOSKAI ERZSÉBET

Imádkozunk Wilhelm Löhe szavaival! „Maradj velünk, Urunk, mert esteledik, és a nap aláhanyatlott. Maradj velünk az élet alkonyán, a világ alkonyán. Maradj velünk, ha ránk borul a szenvedés és a nyomorúság éjszakája, a kétéltetés és a kísértés éjszakája, a kínos halál éjszakája. Maradj velünk kegyelmeddel és jószággal most és mindörökké.” Amen.

Oratio œcumenica

[Lelkés:] Irgalmas Istenünk! Nincs ember, aki tisztatlanság nélkül állhatna meg előtted. Kérünk téged, kegyelmezz nekünk, és éreztess velünk jóindulatodat, amikor könyörgéseinkkel hozzád fordulunk!

[Lektor:] Irgalmazz a benned hívőknek! Add, hogy életünket, melynek te szabsz határt, a tőled kapott bölcsességgel, szolgáló szeretettel élhessük. Ismered gyengeségeinket; vezess bennünket a te utadon, hogy megérkezhessünk hozzád, s Fiaidért részeshülhessünk országod örömeiben! Jézus Krisztusért kérünk...

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg minket!

[Lektor:] Irgalmazz egyházadnak! Add, hogy az utolsó időkig hűséggel őrizze igéd rábizott drága kincsét, és

világossággá lehessen a téged keresők számára! Jézus Krisztusért kérünk...

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg minket!

[Lektor:] Irgalmazz a világ és népünk vezetőinek! Ne engedd, hogy a telhetetlenség és a hatalomvágy mindent tönkretessen. Te adj tisztánlátást számukra, és mutass kiutat jelenlegi nehéz helyzetünkben! A bizalmatlanságot hadd váltsa fel újra a bizalom! Jézus Krisztusért kérünk...

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg minket!

[Lektor:] Irgalmazz családjainknak! Gondviselő szereteted örökjék a házastársak felett, hogy a másikban és a másik által megtalálhassák az igazi boldogságot! Te oltalmazd gyermekeinket minden bajtól és veszed-

lemtől, hogy felnöve megtalálhassák helyüket a világban! Jézus Krisztusért kérünk...

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg minket!

[Lektor:] Irgalmazz a szenvedőknek és a betegeknek! Éreztess jóságos atyai szeretetedet a haldoklókkal és a gyászolókkal. Végtelen hatalmad diadalmaskodjék minden betegség és gyengeség fölött! Jézus Krisztusért kérünk...

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg minket!

[Lelkés:] Irgalmas Istenünk! Fiaid szolgálata által megmutattad, mennyire szeretsz bennünket. Az ő érdemében bízza tekintünk előre az utolsó időkre is. Kérünk, őrizd meg minket irgalmasan!

[Gyülekezet:] Amen.

Ama nap, a harag napja

▶ **Félelmetes képet fest elénk ez a középkori szekvencia. Ha megszólal az ősi ének – akár halotti énekként, akár az egész gyászmise, a „rekviem” részeként –: „Dies irae, dies illa”, az ember szent borzongással telik el. Akár Mozart, akár Verdi *Rekviemje* csendül fel, a félelmetes tételnél kirajzolódna előttünk az utolsó ítélet borzalmai, a harag napjának félelmetes volta. A feltételezett szerző, *Celanói Tamás* a 12–13. század fordulóján *Jóel próféta könyvére* alapozta énekét.**

Ama nap, a harag napja (ÉÉ 495): énekeskönyvünk nem az ősi gregorián dallamot hozza, hanem egyik reggeli énekünk (Ó, *felséges Atya Isten*, ÉÉ 91) dallamára szabja az egyházi esztendő végére illő éneket. Halál, elmúlás, utolsó ítélet, pokol és örök élet: a liturgikus év utolsó időszakának témái. Az új *Liturgikus könyv* – belekapcsolódva az európai evangélikus tradícióba – az utolsó három vasárnapot így tematizálja: ítélet vasárnapja, reménység vasárnapja, örök élet vasárnapja. E sorozat első tagjához, ítélet vasárnapjához került az új rendben ez az ének.

A vasárnap evangéliuma (Mt 24,15–28) a nagy megpróbáltatásokról és az Emberfia eljövételéről szól. Az epistola (1Thessz 4,13–18) Krisztus eljövételével kapcsolatban a feltámadás rendjéről beszél. A magyar perikóparend szerint azonban nem kerül elő az az ószövetségi

igeszakasz, amelynek alapján Celanói költői fantáziája elindult, magyarázta, érzékeltette, felerősítette az utolsó ítélet képét, eseményeit, félelmetes voltát: „*Reszket előtte a föld, megrendül az ég. A nap és a hold elsötétül, a csillagok elveszítik fényüket. Az Úr mennydörög serege előtt. Roppant nagy a tábora, hatalmas parancsának a végrehajtója. Nagy és igen félelmetes az Úrnak a napja. Ki bírja ki azt!*” (Jóel 2,10–11)

Az eredeti tizenkilenc versből csupán kilenc maradt. Kihagyott fontos részeket, de megpróbálta összefogni a keresztyén középkor énekének mély mondanivalóját.

Lehet, hogy evangélikus fülünk elsőszólt az ilyen hangoktól, lutheránusnak vélt gondolkodásunk idegenkedik az ilyen kemény, az ítélet Istenről szóló szavaktól. Pedig szükségünk van rá. Az olcsó kegyelem (*Bonhoeffer* kifejezése) veszélye ránk

különösen is leselkedik. Isten szeretetének jó híre nem törli el a végső számadás tényének fenyegető voltát. Mindenkinek meg kell jelennie Isten ítélőszéke előtt.

Az, hogy Jézus biztatására Istent mennyei Atyának nevezzük, még nem jelenti azt, hogy ő ne lenne igaz bíró, ítélő Úr. Az, hogy Isten egyértelművé tette emberszeretetét, még nem azt jelenti, hogy elviseli vagy eltűri a bűnt. Mindenkinek számot kell adnia arról, hogyan gazdálkodott (sáfárkodott) a rábizott kincsel. Eljön a pillanat, amikor végigpereg életünk minden pillanata, s elkezdődik a végső elszámolás.

A Szentírás még arról is beszél, hogy ezen a nagy tárgyaláson a vádló is ott áll, a gonosz, aki – ha csak a pusztá tényeket tekinti – terhelő, halálos ítéletre alapozó vádakot fog felsorolni. A mi egyedüli reményünk Jézus, aki a végelszámolást már akkor „intézte”, amikor kimondta az utolsó szót: „Elvégeztetted.” Pál apostol azzal biztat, hogy nekünk Krisztus, az értünk és helyettünk meghalt Krisztus ítélőszéke előtt kell megállnunk. Hitünk a kereszten megmutatkozott kegyelemre bízza magát. Egyedül Krisztus keresztjében reménykedhetünk.

Négyszázkilencvenötödik énekünk józanul, reálsan figyelmeztet a várható,

ÉNEKKINCSTÁR

Eged Isten diczerinc,

el nem kerülhető ítéletre. Számoljunk azzal, hogy a bűnre a harag napja jön, a számonkérés félelmetes, hiszen nincs mentségünk, s a mérlegen könnyűnek találtatunk. Életünk nyitott könyve nem szépítve mesél, hanem a tényeket mutatja be. Minden rejtett bűn is nyilvánvalóvá válik.

Leplezetlenül kell odaállnunk, Isten irgalma mégis reménysugarat ad. Ezért az emberré lett Isten-szeretethez, Jézus-hoz fordul a gyülekezet: „Édes Jézus, szánj meg engem, / Aki jöttél énérttem, / Tartsd meg ama napon lelkem!” Az ének utolsó három verse ezért az irgalomért könyörög.

A bűnbánat, a félelem útján indulhat el mély alázattal a hívő ember, hogy a hit bizodalmaival és kitartásával tudjon Isten irgalmaért imádkozni. A következő ének (ÉÉ 496) a régi szekvencia kegyelemért könyörgő részeit bontja ki; érdemeit továbbbolvasni, továbbénekelni a következő oldalon. Ennek utolsó verse vigasztaljon minket a félelmetes napra gondolva: „Magam kezembe ajánlom, / Hozzád vezessen halálom! / Irgalmaid örökké áldom!”

■ HAFENSCHER KÁROLY

Ünnepi istentisztelet a fasori Reformációi emlékparkban

◀ Folytatás az 1. oldalról

Elsőként Gáncs Péter evangélikus püspök hirdette Isten igéjét 1Kor 3,11 alapján (felvételünk az 1. oldalán). Rámutatott, hogy olyan időkben élünk, amikor a legbiztosabbnak hitt alapok is repedeznek, s a társadalmi és gazdasági élet kikezdetlennek gondolt fundamentumai váratlanul recsegni-roppogni kezdenek. És bár megnyugtató a gondolat, hogy az egyház megingathatatlan krisztusi alapokon nyugszik, de fel kell tennünk magunknak a kérdést: bizonyosak lehetünk abban, hogy erre az alapra építünk? Vajon nem olyanok vagyunk-e, mint az a tragikomikus építő, aki miután megvetette a biztos alapot, egy rozoga felvonulási épületet tákol össze rajta, amelyet az első vihar elsodorhat – mégis abban tölti idejét?

Hogy egyházaink valóban Krisztus szerinti egyházak-e, annak megállapításához alapvetően szükséges, hogy időről időre megvizsgáljuk, vajon mennyire nyugszik azokon a „földrengésbiztos” alapokon az egyház, amelyekhez a reformátorok jutottak el hit- és egyházújító küzdelmeik során. Ezeket az alapigazságokat szimbolizálják azok az oszlopok – mutatott a püspök a mögötte álló emlékműre –, amelyek 2008 pünkösdjé óta hirdetik ezen a helyen a reformáció négy alapvetését. Ezek olyan tájékoztató pontok, amelyeknek az útmutatásában megbízhatunk, és amely-

ket követve bátran elindulhatunk Krisztus nyomában, aki boldog életre hív bennünket.

Bogárdi Szabó István református püspök 2Kor 12,9 alapján mondott prédikációjában kijelentette: a reformációra emlékezünk, és Isten kegyelmét ünnepljük. Ma, amikor a keresztény tradíciót, értékrendet és erkölcsi életrendet megpróbálják megkérdőjelezni és neveltségessé tenni, Krisztus biztatására kell figyelniük. Ő megnyugtatta bennünket: „Ne aggódjatok!” Az ő halálában és feltámadásában megpecsételtetett az a kegyelem, amely Luthert is eljuttatta a reformáció egyik központi felismeréséhez; ő nyugtalanságában addig kérdezett, amíg meg nem hallotta: „Elég néked az én kegyelemem.” Mi magunktól nem találunk utat Istenhez, ő mégis megmutatja magát nekünk, és feloldoz életünk minden bűne és kudarca alól azért, hogy örök érvényű szabadítást szerzett Krisztusban.

Zsid 10,32–39-et választotta prédikációjának alapigéjéül Mészáros Kálmán baptista egyházelnök. A hitnek azokra a hőseire emlékezett, akik életüket adták az evangéliumért. Köztük vannak azok is, akik a reformációért kerültek nehéz helyzetbe, vállalták a szenvedést, sok esetben a halált is. Az ő sorsuk azonban nemcsak múltba tekintést kíván tőlünk, hanem azt, hogy példájukból erőt merítve merjük megújítani jelenünket és felépíteni a jövőnket. Ennek egyetlen

záloga, hogy minden téren Krisztushoz váljunk hasonlóvá, és mindenben őt kövessük.

„Az Istenben való élet nem állapot, hanem út, folyamat” – mondta Csernák István metodista szuperintendens Zsid 12,14 alapján tartott igehirdetésében. Kitért arra, hogy a reformáció felekezeteiben mindig működtek olyan mozgalmak, amelyek komolyan vették a jézusi hívást: megbízatásunk, küldetésünk, szolgálatunk van a társadalomban. Ez a hívás ma is érvényes: az evangélium szabadító hatalmát kell hirdetnünk, és meg kell tudnunk mutatni az embereknek az evangélium közösségeket építő, összetartó erejét, valamint az ebből fakadó természetes örömet is: az Istennel való lelki közösség csodájának az örömet.

A Reformációi emlékparkban tartott ünnepi istentisztelet az áldást követően virágcsokrok elhelyezésével ért véget, amelyeket az időközben már kivilágított emlékmű tövébe raktak le az egyházvezetők.

A megemlékezés reformációi egyházzenei áhítattal folytatódott a fasori evangélikus templomban a Budapest-Fasori Evangélikus Egyházközösség kórusa (Fafők), Gálos Miklós orgonista és Kónya István lantművész részvételével. A különféle protestáns zeneművek között Mezey Tibor református lelképítész igehirdetése hangzott el.

■ PETRI GÁBOR

Üllői úti emléktábla-avatás november 4-én

Pröhle Gergely országos felügyelő és Ittész János elnök-püspök leleplezi az emléktáblát, a háttérben Kákay István országos irodaigazgató

Halálának ötvenedik évfordulóján emléktáblát állítottak Maléter Pál tiszteletére a Magyarországi Evangélikus Egyház Üllői úti székházának falán. A november 4-i avatóünnepségen Kákay István országos irodaigazgató köszöntötte a megjelenteket, köztük Gyenes Judithot, az 1956-os forradalom és szabadságharc mártírsorsú honvédelmi miniszterének özvegyét. Maléter Pál 1939-ben, orvostanhallgató korában volt fél évig az Üllői út 24. – az egykori Luther Otthon – lakója. Életről az ünnepségen Pröhle Gergely országos felügyelő emlékezett meg. A köszönyt megelőzően Ittész János elnök-püspök adta áldását a Krasznai János által készített emléktáblára. (Maléter Pálról az Evangelikus Élet 2007. október 28-ai számában olvashatnak bővebben. – A szerk.)

■ LUKÁCS GABI felvétele

PÉLDÁS ÖSSZEFOGÁS

Guruló könyvesbolt

Hogyan terjesztheti a Magyarországi Evangélikus Egyház Luther Kiadója saját köteteit hatékonyabban, miként juttathat el több könyvet a „belső” piacnak tekinthető gyülekezetekbe? Bár a fejlesztési tervek között szerepel a belső, egyházi terjesztés hatékonyságának növelése, s a kiadó vezetőségének több ötlete is van arra, hogy hosszabb távon miként lehetne ezt elérni, az utóbbi hetekben egy egészen sajátos, a maga nemében egyedülálló kezdeményezés is létrejött, amely ugyancsak ezt a célt próbálja szolgálni.

a kerületi, egyházmegyei és gyülekezeti alkalmakon – a kiadó egyéb, népszerű könyveit is árulja, méghozzá 15 százalékos kedvezménnyel.

A püspöki autóbán szállított könyvek árusítására eddig mindössze három alkalmon került sor, de az eredmény minden várakozást felülmúlt: Kende K. Péter igazgató tájékoztatása alapján egy lelkes munkaközösségi ülésen, egy pedagógus-csendesnapon és egy gyülekezeti hálaadáson közel kétszáz ezer forint értékben sikerült értékesíteni a Luther Ki-

A Déli Egyházkerület által támogatott, illetve munkatársai által szerkesztett kötetek terjesztése kapcsán merült fel az ötlet Gáncs Péter püspökben, hogy a kerület kössön bizományosi szerződést a Luther Kiadóval abból a célból, hogy a déli vonatkozású kiadványokon kívül –

adó könyveit – jelentős mértékben erősítse ezzel a belső iratterjesztési hálózat hatékonyságát.

A püspöki autó guruló könyvesboltja tovább járja az egyházkerület alkalmait... Csak így tovább!

■ – TRI –

Csak Isten áldásával boldogulhatunk

Gyakran mondott és hallott mondataink ki vannak téve annak a veszélynek, hogy megszokottá válnak. Nemcsak a hétköznapi beszédben elmondott – például a szokásból odavetett, köszönetnek aligha nevezhető – szavainkkal, de olykor még az istentiszteleteink elhangzó, alkalomról alkalomra ismétlődő fontos igékkel, imádságokkal is így vagyunk. Vagy még sohasem fordult elő velünk, hogy csak az „Ámen” mondasakor ocsúdtunk fel, amikor már véget ért a hitvallás vagy a Miatyánk?

Velünk, lelkészekkel is megésik – különösen akkor, ha egy-egy ünnepnapon több istentiszteletet is kell tartanunk –, hogy utólag bizonytalanná válunk: nem felejtettem-e ki valamit az istentisztelet rendjéből, nem tévesztettem-e el az imádságot? S bármennyire is koncentrálnak az elmondandó szavakra, előfordulhat, hogy a legfontosabb igék fénye is csak egy-egy alkalommal válik igazán sugárzóvá. Így életem át a közel-múltban egy ünnepi hálaadó istentiszteletet lezáró áldás mondása közben ezt a csodát...

A gyülekezet zengő hangján felcsendült a Himnusz, majd utána elmondtam az ároni áldást: „Isten népe! – Az Úr áldjon meg és őrizzen meg téged! Az Úr világosítsa meg az ő arcát terajdad, és kö-

nyörüljön rajtad! Az Úr fordítsa az ő arcát tefeled, és adjon neked békességet! Ámen.” És miközben a több évtizedes szolgálatom alatt minden biztonnal több ezerszer elmondott áldás szavait mondtam, és az ünneplő gyülekezet tagjainak arcán végigjártattam tekintetem, különös érzés fogott el. És egészen világosan megfogalmazódtak bennem azok a gondolatok, amelyeket most kedves olvasóinkkal szeretnék megosztani.

Egyértelművé vált számomra, hogy általában, de mai időkben különösképpen is hitvallásként kell az áldást értenünk, hiszen benne Istentől kapott ígéretre építő reménységünk is megfogalmazódik. Hisszük és reméljük, hogy Isten, aki a történelem viharában megőrizte nemzetünket, nem hagy el minket, velünk marad. De hitvallásként olvastam abban az értelemben is, hogy meg vagyok győződve róla, pontosan igaz most is, ránk is, amiről a 127. zsoltár így tanúsodik: „Ha az Úr nem építi a várost, hiába fáradoznak az építők. Ha az Úr nem őrizi a várost, hiába vigyáznak rá az őrk.” (Zsolt 127,1)

Vagyis reménységünk végső alapja nem politikusaink – egyébként fájdalmasan hiányzó – bölcsessége, nem is gazdasági, pénzügyi szakembereink felkészültsége és ötletessége, nem is nem-

ÉGTÁJOLÓ

zetünk tagjainak közmondásosan híres munkabírása, találékonysága és kitartása. Mert előállhatunk ezernyi ötlettel, új és még újabb tervvel, ha Isten áldása nem kíséri, minden hiábavaló.

De ki ez az Isten, aki megígéri, hogy velünk van? Az áldás hármas formulájában világosan vall magáról. Ő az, aki teremtette és megőrizi az életet. Az emberiség és hazánk történelmében is mindig akkor történtek a legnagyobb bajok, tragédiák, botrányok, amikor felelőldozták a maguk posztján, a maguk helyén, a maguk szolgálatában az élet Istenének munkatársai.

Jaj annak a népnek, jaj annak a közösségnek, amelyik elfeledkezik arról, hogy az életet ajándékba kapta, és az élet megőrzését feladatként bízta rá az élet Istenre! Vigyázzunk tehát magunkra és egymásra is! Ne higgyük el, hogy az az élet, amit fogyasztunk, és csak az az élet, amit

magunkra öltünk! Mert tudjuk, hogy az élet ennél sokkal több, mert az életben, a teremtett, a megőrzött életben jelen van Isten szeretete és hűsége.

Ez az Isten irgalmas Isten. (Vö. JerSir 3,22!) Számíthatunk irgalmára, könyörülő szeretetére, ahogy az áldás második mondata hirdeti. Nem kellene a tegnapi bűnököt magunkkal cipelnünk, hiszen Isten Jézus Krisztusért megbocsát a megtérő bűnösnek. Bárcsak megérténénk ezt végre!

A reménység üzenete is megszólal ebben az áldásban. Sokan az elmúlt években úgy gondoltak a Lajtán túli világra, hogy az lesz az ígéret földje... Ma már tapasztalatból is tudjuk, hogy nem az. Ezért, amikor az illúzióktól megszabadulva most a jövőbe nézünk – ha még meg merjük ezt tenni –, nem csak a Lajtáig látunk. Nem is csak a Rajnáig. Nem is csak az Atlanti-óceánig. Nem is csak az Atlanti-óceán túlsó partjáig. Messzebb és más irányba tekintünk. Ahogy az áldás szava is felemeli tekintetünket a földi élet, a történelmi események horizontjáról a végső reménységre. Mert bár jó lenne zavartalanul itthon lenni ezen a földön, jó lenne, ha kevésbé lenne huzatos ez a sokat próbált Kárpát-medence – a mi reménységünk messzebbre néz.

Jézus Urunk sem úgy tanított bennünket imádkozni, hogy „jöjjön el az Európai Unió”, vagy „jöjjön el az euróövezet”, hanem: „...jöjjön el a te országod...” S az ő országa megérkezik, amikor Isten megérettnek látja az időt. Addig pedig vándorúton járó nép vagyunk, egyházaink és nemzetünk közösségében, európai polgártársaink közösségében, az egész emberiség nagy családjában. Csak azt ne higgyük, hogy Isten áldása nélkül boldogulhatunk, célba érhetünk!

Ezért könyörgő imádsággá, segélykiáltássá is formálódik szívünkben az ősi áldás: áldjon és őrizzen meg bennünket a hármas ígéretével mellettünk lévő, a hármas biztonságot nekünk felkínáló mindenható Isten, az Atya és a Fiú és a Szentlélek!

Ittész János püspök Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület

Nem ünnepi rendezvénysorozattal, csupán rövid, de annál fiatalosabb „akcióval” – egyfajta flash mob, azaz villámcsődület keretében – emlékeztek október 30-án Budapesten a Keresztyén Ifjúsági Egyesület (KIE) százhuszonöt évvel ezelőtti megalakulására. A minden különösebb hírverést nélkülöző megmozduláson a Deák térre összegyűlt mintegy huszonöt KIE-tag piros és zöld színű pólóba öltözött, hogy élő logóként örökítsék meg őket az utókor számára. (Mint ismeretes, 1883-ban történt megalakulása óta a KIE nem működhetett folyamatosan, a második világháború utáni „önkéntes” főlöslása után csak 1991-ben alakult újjá.)

■ NAGY BENCE felvétele

Százhuszonöt éve alakult meg a KIE

Van egy gyűrűm, mely nekem különösen is becses emlék. Ez a gyűrű annak a jeggyűrűnek a másolata, amelyet 1525-ben Bóra Katalin ajándékozott férjének, Luther Mártonnak. A másolat a néhai NDK-ban készült, 1967-ben, a reformáció négy százötvenedik évfordulóján; ezt a bevésést felirat is tanúsítja. De a gyűrű elsősorban nem ezért fontos a számomra, hanem amiatt, ahogyan kaptam.

A gyűrű Denke Gergely református lelkész tulajdona volt, ő személyesen részt vett Kelet-Németországban az akkori ünnepségeken. Denke tiszteletes úr a Keresztyén Ifjúsági Egyesület (KIE) tagja és nagy barátja volt. Halála után felesége ajándékozta nekem a gyűrűt azzal, hogy ahogyan a férje, úgy én is minden évben reformáció ünnepén húzzam az ujjamra.

Ez a gyűrű számomra a folytonosság jelképe. Egyrészt egyfajta kézzelfogható kapcsolat a reformáció örökségével és a reformáció egyházaival, másrészt jelképe a Keresztyén Ifjúsági Egyesületen belül meglévő folytonosságnak is. Ugyanis Denke Gergely egyik leánya, Villő most a KIE alelnöke.

Százhuszonöt évvel ezelőtt alakult meg Magyarországon a KIE. Kovács Bálint református lelkész (aki Isten kegyelméből november 3-án kilencvennyolcadik születésnapját éli meg – Isten őrtesse!), a KIE történetének nagy kutatója és ismerője leírja az indulás körülményeit: Szabó Aladár református teológus, későbbi teológiai tanár kezdett el mozgolódní 1880 táján, majd 1883-ban Budapestre látogatott a KIE-világszövetség akkori elnöke, Fernaud Károly, aki Pesten több előadást is tartott.

1883. október 31-én alakult meg a KIE dr. Szilassy Aladár elnökletével. Első titkára Szabó Aladár és az evangélikus Plichta Aladár volt. Az egyesületnek még sokáig nem volt önálló ingatlana. 1900-ig biblioráikat a református teológia Kálvin téri épületében tartották, ünnepségeik helyszíne pedig a Deák téri evangélikus és a Kálvin téri református templom volt.

A kezdetektől missziói indíttatású egyesület első tagjai egyetemisták voltak, de igen hamar elkezdődött az iparostanoncok és a paraszti réteghez tartozó fiatalok közötti munka is. A KIE nevéhez fűződnek olyan kezdeményezések, mint a dán népfőiskolai mozgalom magyarországi meghonosítása – 1930-ban Sárospatakon nyílt meg az első KIE-népfőiskola. 1910-ben a KIE alapította meg az első magyar cserkészcsapatot, a budapesti 1. számú cserkészcsapatot.

A KIE-ből nőtt ki a Soli Deo Gloria mozgalom, de a MEKDSZ (Magyar Evangélikus Keresztyén Diákszövetség) is a KIE egyik munkaágaként vált később önállóvá. Nagy alakja, vezetője volt az egyesületnek Szilassy Aladár, Megyericsy Béla, Töltéssy Zoltán, Pógyor István, Dobos

Károly, Erős Sándor, Bonnyai Sándor és gróf Teleki László.

Budapest-Józsefvárosban a Horánszky utca 26. számú ház volt az egyesület első nagy beruházása, az épület szék-házaként, majd keresztyén tanoncotthonként működött. Dunavescsén a Duna egyik szigetén nemzetközi KIE-tábor működött a sokunk által ismert (főti) Kis János vezetésével. Az Ódry Színpad épületét Budapesten a Vas utca 2/C-ben a KIE építette a Protestáns Tábori Püspökséggel közösen. (A jelenlegi színházterem volt a kápolna, az épületben voltak az irodák és a vendégszobák.)

E rövid és korántsem teljes áttekintés is igazolja: a KIE Magyarország legnagyobb protestáns ifjúsági egyesülete lett református és evangélikus ággal; munkáját nemzeti szövetség koordinálta. Olyan egyesület volt, ahol reformátusok és evangélikusok jól tudtak együtt munkálkodni, mert közös volt a cél: a fiatalok közti misszió, fiatalokat fiatalok által Jézus Krisztushoz vezetni.

1950-ben a KIE-t is elérte a kommunizmus végzete: az egyesület politikai kényszerre kimondata önfelosztását, ingatlanainak nagy része az utolsó pillanatban – a megmentés céljával – református egyházi tulajdonba került. Gróf Teleki László elnök és Pógyor István főtitkár ellen államellenes összeesküvés vádjával 1951-ben pert indítottak. Pógyor István az Államrendőrség Államvédelmi Osztályának (ÁVO) Kozma utcai börtönében 1953. november 7-én máig tisztázatlan körülmények között meghalt. Ismereteink szerint agyonverték. Sirjánál, a kommunizmus áldozatainak emlékhelyén, a 293. parcellában minden év november 7-én megemlékezést tart az utódegyesület.

Sokan nem tudják, de Magyarországon az utolsó úgynevezett koncepció per is KIE-vezetők ellen irányult: 1967-ben (!) perbe fogták és elítélték Kovács Bálint református lelkészt és másokat titkos – és akkor tiltott – KIE ifjúsági munka miatt! A vád persze ekkor is az államhatalom megdöntésére irányuló szervezkedés volt...

Isten kegyelméből 1991-ben újraindult a KIE-munka hazánkban. Régi nagyságát még messze nem érte el az egyesület, de élünk és szolgálunk a mindenható Isten dicsőségére. Sajnálatos, hogy a korábbi formában nincs meg a szervezeten belül a református–evangélikus paritás – ez nem az egyesület jelenlegi vezetésén múlott. Céljaink nem változtak: misszió a fiatalok között a mai társadalmi viszonyok között. Erre kötelez bennünket mindenekelőtt a missziói parancs, kötelez elhívásunk, kötelez az elődök szolgálata és áldozata.

No és az a gyűrű, Luther gyűrűje, rajta a megfeszített Krisztus – több mint jelkép...

■ LUPTÁK GYÖRGY

Nemzeti estély Miskolcon

Minden kezdetnek hosszú előtörténete van.

Volt két neves miskolci lelkész, akik szívükön viselték a város sorsát. Kartal Ernő katolikus pap, minorita szerzetes, a rend magyar tartományfőnöke és Veczán Pál evangélikus esperes sűrűn találkoztak, hogy keressék az értékelvű politizálás lehetőségeit.

Ernő atya közismertségét nagy aktivitásának köszönhette. Középkorú fiatalok kollégiumot szervezett, ezeradagos ingyenkonyhát működtetett. Jó tollú szerzőként írásait meg is jelentette a Keresztyén Értelmiségiek Szövetségének (KÉSZ) miskolci csoportja 2007-ben Mit ér/ir az ember, ha magyar, katolikus és pap? címmel.

Veczán Pál esperes – hivatása gyakorlása mellett – aktívan politizált, önkormányzati képviselő volt. Az ő érdeme az 1928-ban alapított miskolci evangélikus gimnázium újraindítása 2001-ben. Az évszámól láthatjuk, éppen jókor. Azóta megváltoztak az idők, megváltoztak a körülmények. „Jó evangélikusként” felejtethetetlen karácsonyi és húsvéti koncerteket szervezett a selyemréti katolikus templomban, megszervezte az egyházi kórusok évenkénti találkozóját (az idén a tizenötödik alkalommal örülhetünk az énekszónak), bevezette a népszerű diák-pünkösödöt.

A két küldetéses személyiségről nevezte el a KÉSZ miskolci csoportja a díjat, amelyet immár negyedik éve az októberi forradalom és szabadságharc évfordulója alkalmával adunk át egy-egy neves miskolci és határon túli közéleti személyiségnek a nemzeti estély keretében. A bronzplakett, amelyet a Kartal–Veczán-díjjal kitüntetett személyek kapnak, önmagában is gyönyörű. Makoldi Sándor Gyula szobrászművész készítette. A plaketten a kettős arckép mellett egy kenyérhez és hegedűhöz is hasonlító címer látható – mindkettő kedves jelkép a számunkra.

Az idén Mihályi Molnár László volt a határon túli díjazott, aki jelenleg tanár a híres „kassai ipariban”, azaz a Magyar Tantervű Középfokú Ipariskola és Kereskedelmi Akadémián, sok neves magyar személyiség fölnevelő intézményében, de volt már népművelő, iskolaigazgató és parlamenti képviselő is Prágában két évig. Szepsiben él, három gyermekének és már három unokájának örülve. Az ünnepség alkalmával saját versével köszöntöttük, amelyet Miske László színművész adott elő nagy átéléssel, hiszen ő meg erdélyi református papként kezdte pályafutását, mielőtt a színi mesterségre adta volna a fejét.

A másik kitüntetett dr. Csukás Zoltán mis-

kolci állatorvos volt, aki a rendszerváltás politikai zűrzavarában szervezte a keresztyén-keresztyén nemzeti erők összefogását képviselőként és sok civil szervezet alapítójaként, tagjaként, vezetőjeként.

Mi úgy fogjuk fel ezt a nagy nemzeti ünnepet, hogy akkor, 1956-ban a mi országunknak sikerült először eredményesen föllépnie a kommunista rémuralommal szemben. Elzavartuk az ávosokat, kiűztük az oroszokat. Ha rövid időre is, de újból szabad ország lettünk. Igazi örömmünnp ez, amely erőt ad megélni napjaink kudarcát, az elzavart uralkodó osztály visszatértét. A megemlékező beszédet Regéczy-Nagy László, a Történelmi Igazságtétel Bizottság elnöke mondta.

Az est hangulatát meghatározta egy igazán neves együttes, a Cardinal Mindszenty kórus föllépése Gergely Péter Pál karmagy vezetésével. Kodály-műveket adtak elő, és közben – a sok közül – a strasbourgi bemutatkozó fellépésük képét vetítettük mögöttük a falra.

A sok száz jelenlévőnek jó látni, ahogyan Kartal Ernő atya öccse és Veczán Pál özvegye, Judit asszony kezét fog a kitüntetettekkel, a szónokkal, jó érezni a közös éneklés erejét.

Reménykedünk.

■ MEZEI ISTVÁN szervező (KÉSZ miskolci csoport)

Eszéki évfordulók

► Egy teljes órára – kis túlzással – az egész ország figyelmének középpontjába került október 26-án az eszéki evangélikusság. A horvát televízió vasárnap délelőtt egyenes adásban közvetítette azt az istentiszteletet, amelyen az Eszéki Evangélikus Egyházközség temploma fennszentelésének századik évfordulóját és a reformáció napját ünnepelte.

A mintegy háromezer-ötszáz lelket számláló Horvátországi Evangélikus Egyház tizenkét (köztük egy szlovák ajkú) gyülekezetét nyolc lelkész pásztorolja. Évtizedek óta finn lelkészek is végeznek itt szolgálatot missziói küldetésben, így nem volt különös, hogy a liturgiában – Svetlana Vojtíc Földi lelkész mellett – Matti Korpiaho finn lelkész segédkezett. (Matti 1991-ig nyolc éven át volt az eszéki

gyülekezet lelkipásztora.) Az ünnepi istentisztelet igehirdetője a gyülekezet jelenlegi lelkésze, Branko Berić volt, aki a Horvátországi Evangélikus Egyház lelkész elnöki tisztét is betölti.

Az ünneplő gyülekezetet köszöntötte Samuel Vrbovsky vajdasági szlovák püspök, valamint dr. Arden Haugh amerikai evangélikus püspök is. A horvátországi római katolikus egyházat dr. Antun Čečeka kanonok, a pünkösdi evangélikumi egyházat pedig Peter Kuzmić teológiai tanár, professzor képviselte.

Az évfordulás egyúttal jelen volt a horvát köztársasági elnök és a kormányzat több képviselője is.

Köszöntötte az ünneplő gyülekezetet e sorok írója is, tolmácsolva horvátországi testvéreinknek a külkapcsolatokért is felelős magyarországi evangélikus püspök, dr. Fabiny Tamás áldáskívánását: „Hiszen kegyelemből van üdvösségetek a hit által, és ez nem töletem van: Isten ajándéka ez...” (Ef 2,8)

■ ROSZÍK GÁBOR

Szembenézni a globalizációval

Egyházi konferencia Varsóban

► Tág ölelésű, de nagyon aktuális témáról tartottak konferenciát a közelmúltban négy európai ország egyházai. A globalizáció mint kihívás az egyházak számára – e kérdéskört igyekeztek körüljárni vesztfáliai, lengyel, magyar és olasz protestáns egyházak képviselői. Az egymás közötti, határokon átnyúló együttműködés egyik formája, hogy kétféle közös szimpóziumot rendeznek különböző helyszíneken. Legutóbb, 2006 áprilisában Budapest, az idén pedig Varsó adott otthont a tanácskozásnak.

A téma tárgyalását az Európai Egyházak Konferenciájának (EEK) munkatársra, Peter Pavlovic alapozta meg nagyon széles kitekintésű és alapos előadásával. Az EEK szempontjából fontosnak tartotta hangsúlyozni, hogy az egyházi fórumokon sok szó esik Afrikáról, Dél-Amerikáról, Indiáról, de Kelet- és Közép-Európát sokszor elfelejtik megemlíteni, amikor a súlyos problémákat veszik számba. Más kontinensek lakói Európára mint saját szegénységük okozójára tekintenek, pedig Kelet- és Közép-Európában is nagyon sok a szegény ember, és nagyon nagy szükség van a piacgazdaság megújítására.

Nekünk, a kelet- és közép-európai országokban élőknek – mondta a szlovák nemzetiségű előadó – különleges tapasztalataink vannak, ugyanis mind a szocializmust, mind a kapitalizmust megéltük. Igaz, hogy mindkettőnek az extrém formáját. A szociális piacgazdaságról például nincs tapasztalatunk, csak az új kapitalizmusról, amely a neoliberalis elveket követi. A piac alapvetően hatékony el-

osztási rendszer, de fel kell tennünk a kérdést, hogy hol működik jól, és hol, mely területeken van szükség más megoldások alkalmazására.

A konferencia programjának hangsúlyos része volt, hogy az adott ország – Német-, Lengyel-, Magyar- és Olaszország –, illetve az ott élő egyház szempontjából mit jelent a globalizáció. Olaszországban például alapvetően a bizonytalanság és a migráció jelent problémát. Ezért az olasz protestáns egyházak úgy működnek együtt, hogy mindegyik valami olyasmit kínál, amit a másik nem (például az egyik gyógyszerári szolgálatot lát el, a másik ételt oszt, a harmadik a bevándorlókat támogatja). A valdens egyház 2001-ben munkacsoportot hozott létre a környezetvédelem és a globalizáció témájában, amelyben részt vesznek az olasz metodista, baptista és evangélikus egyház küldöttei is. Ez a bizottság praktikus munkafüzeteket adott ki a bankrendszer, a pénzügy, a demokrácia, az élelmiszer, a teremtés védelme, az alternatív energiaforrások stb.

témakörében; e füzeteket a gyülekezetek tudják használni.

Németországban, a vesztfáliai egyház munkájában szintén régóta napirenden van a globalizáció témája. 2005-ben adták ki állásfoglalásukat Globalizáció – a gazdaság az élet szolgálatában címmel angol és német nyelven. Ez a komoly elméleti összefoglalás elsősorban szakemberek számára készült. Két évvel később egy színes, kevésbé részletes, sok képpel és gondolkodást ösztönző feladattal ellátott munkafüzetet is megjelentettek, amelyet a gyülekezetek sorozatos alkalmakon feldolgoznak.

A konferencia utolsó napján a közös kihívásokról és a cselekvési lehetőségekről gondolkodtak a résztvevők.

A varsói tanácskozás nemcsak tartalmilag volt nagyon gazdagító, hanem spirituális élmények tekintetében is. A nyitó és záró istentiszteletek, az áhítatok és a templomlátogatások (evangélikus, ortodox, római katolikus) mind igazi lelki feltöltődést nyújtottak a résztvevőknek. Felkeresték a lengyel evangélikus központot is, ahol a lengyel evangélikus egyház püspöke fogadta őket.

A lengyel szervezők, a Lengyel Ökumenikus Tanács vendégszeretete minden bizonnyal felejtethetlenné tette a küldöttek számára a varsói napokat. A következő konferenciának 2010-ben a vesztfáliai egyház ad majd otthont.

■ GÖMBÖCZ ELVIRA

Husztai emlékezés Petrőczy Kata Szidónia sírjánál

► „Követésre méltó hit élt benne” – hangzott el a halálának háromszázadik évfordulóján tartott gyásztisztviszleten. **Petrőczy Kata Szidónia** nem hivatásos prédikátorként, verseiben hirdette Isten igéjét. Költeményeinek az istentiszteleten elhangzott részletei azt emelték ki, ahogyan reménységgel gondolt élete végére, a Jézus kegyelméből rá váró mennyei öröme. „A benne lévő reménység példává lehet, segítségévé mindnyájunknak. Kövessük hitét!” – alkalmazta az igehirdető a *Zsidókhöz írt levél* 13,7 versének üzenetét az ünnepre.

Az emlékezés október 26-án a husztai református templomban volt, Petrőczy Kata Szidónia nyugóhelyén. A templom falán emléktábla örökíti meg, hogy ott

Diszorség az emlékoszlopnál

temették el a református gróf Pekry Lőrinc kuruc tábornokot és evangélikus feleségét, az első jelentős magyar költőnőt, Petrőczy Kata Szidóniát.

A költőnő evangélikus voltát az is szemléltette az évfordulós ünnepségen, hogy – Józán Lajos helyi református lelkészen kívül – evangélikus lelkészek is szolgáltak rajta; a Pesti Evangélikus Egyház Deák Téri Gyülekezetének je-

lenlegi (Smidéliusz Gábor) és két nyugalmazott (Pintér Károly és Zászkaliczky Péter) lelképásztora. Énekeskönyvünk 350. – a kárpátaljai reformátusok körében ismeretlen – énekét kiosztott lapokról énekelte a gyülekezet: „Elbágyadt lelkeknek, / Szomorú szíveknek / Ki vagy vigasztalója...”

Az istentisztelet után a templomkertben emlékoszlopok leleplezésére került sor. Ezek költségeiből részt vállalt a Deák téri gyülekezet is.

A Petrőczy Kata Szidónia és férje emlékére állított mellett egy másik kopjafa a husztai születésű Nagy-Iday Éva emléket örökíti meg, aki *Himnuszunk* költőjének dédanyja volt. A harmadik kopjafa Bethlen Gábor erdélyi fejedelem és testvére, Bethlen István főispán emléket hirdeti. Mindketten jótévői voltak a husztai gyülekezetnek is. Utóbbi főispánsága alatt poraiból építette újjá a templomot saját költségén, a fejedele-

A husztai református templom

A szolgálattevők (balról jobbra): Józán Lajos református lelkész, Smidéliusz Gábor, Zászkaliczky Péter és Pintér Károly evangélikus lelkészek, valamint Bacskai József főkonzul

lemtől kapott úrvacsorai kelyhet és kenyértartó tányért pedig mindmáig használja a gyülekezet.

A koszorúk elhelyezésekor megszólalt Bacskai József beregszászi főkonzul, valamint dr. Orosz Ildikó, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola és a Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség elnöke is. Józán Lajos helyi lelkész a

kopjafákon szereplő nevek egykori viselőire emlékezett. Evangélikus részről Smidéliusz Gábor lelkész mutatott rá arra, amit Petrőczy Kata Szidóniával kapcsolatban a *Karvai Ottó* gondnok által elhelyezett koszorúnk szalagja röviden így foglalt össze: „Istennek adunk hálát érte.”

■ ZÁSZKALICZKY PÉTER

Nemeskürty István irodalomtörténetében ezt írja: „...meghökkenően őszinte hang, micsoda költői remeklés, irodalmunk történetében mennyire előzmény nélkül való, csak egy Balassihoz hasonlítható... őt a saját belső világa foglalkoztatja, s ebből a magyar költészetben mindaddig ismeretlen világból annyit tár fel, és olyan lélységekre viszi olvasóját, hogy az a legnagyobb elismerésünkre méltó.” Verseit magának írta: „Csak magamban tartom holtig gyötrelmimet / versekkel enyhítem keserűségemet. / Kinek terjeszthetném elejbe sebemet, / Nincs, csak sírván nézem írott verseimet.” Petrőczy Kata Szidónia háromszáz évvel ezelőtt – 1708. október 21-én – halt meg, negyvenhat éves korában. Agyvérzés vitte el. Kéziratban maradt verseit mintegy százötven évvel halála után találták és jelentették meg. Két gyönyörű énekét (EÉ 350, 373) istentiszteleteinken mi is énekeljük.

Édesanyja – Thökölly Erzsébet – a szülésbe belehalt. A kis félárva Kata nyolckilenc éves korától a Wesselényi család lengyelországi birtokán nőtt fel. Nem tudjuk pontosan, hogyan jutott el hozzá a pietizmus előfutárának, a német lutheránus Arnt Jánosnak a könyve, a *Praxis pietatis*. Az azonban nyilvánvaló, hogy gondolkodását, életvitelét a Szentíráshez igazította, és Jézus hitben elkötelezett igyekezetei.

Petrőczy Kata Szidónia költészetét a borongó szomorúságnak, a bánatnak, ugyanakkor az Istenbe vetett bizalom derűjének a kettőssége határozta meg.

Szomorúságra bőven volt oka. Tizennyolc éves korában ismerte meg a református Pekry Lőrincet, a huszonhárom éves, de már özvegy nemes. Egy-másba szerettek, és összeházasodtak.

Kortársai azonban csak „asszonyos Pekry Lőrincé” emlegették szoknyavadász férjét, aki mellett lelkileg sokat szenvedett. Húsz éve házas, ám csapodár férjét a versében még mindig „Édes Violám”-ként szólítja meg: „Mióta szívemet, tudod, néked adtam, / Az igaz hűségbe soha nem hibáztam, / Csak gondolattal is, s ellened nem jártam / De mégis meguntál, jaj, mire jutottam.”

Házasságukból tizenegy gyermek született. A fiúk csecsemőkorukban meghaltak. Kata öt leányt nevelt fel és adott férjhez. Mély sebet ütött a szívére, amikor férje katolizált, és az osztrák Lipót seregébe állt. Kapitány, majd generális lett, közben bárói rangot kapott, végül a grófi címet is elnyerte. Tetézte Kata szomorúságát, hogy Klára leánya is áttért a katolikus vallásra. Akkortájt fordította le és jelentette meg a német pietista evangélikus lelkész, J. Mayer könyvét, *A pápista vallásra hajlott lutherá-*

nus lelkek ismérteinek kínja című munkát. Ő maga így imádkozott: „Ó, Megváltóm, Szabadítóm / Én édes Jézusom! / Erősítsd én hitemet, / Hogy semmi mulandó tőled / El ne szakassza szívemet.” (EÉ 510,5) Lefordította Arnt János *A kereszt nehéz terhe alatt elbágyadt szíveket élesztő jóillatú 12 liliom* című könyvét is, amelyet azután Kozlovszárot jelentett meg 1705-ben.

Amikor megindult Rákóczi hadjárata, reászakadt hazájának elesett állapota is: „Pusztítják édes hazánkat, / Elvonják mi javainkat, / Nevetvén mi siralmunkat, / Csikorgatják ránk fogakat / – / Még lelkünkbe is gyötörnek, / Az igaz hitért gyűlölnék, / Egy helybül másba üldöznek, / Templomidbül kiűzetnek.”

Az csillapíthatta Kata szomorúságát, hogy férje váratlan fordulattal Rákóczihoz csatlakozott, és majd másfél évtized után visszatért református vallásába.

Rákóczi bizalmatlan volt, és fenntartásokkal fogadta Pekry áttérését. Bercsényi gróf azonban ezt írta barátjának és harcostársának: „Pekryn valóban búsulok, noha ebségét nem tudom. De talán lehet oly reménység – utolsó – hozzája. Felesége, ki regnál rajta, okos jó asszony s jó lelkű. Jó magyart (én tudom!) fordít rajta.”

Petrőczy Kata házastársi hűsége, Krisztus és egyházunk iránti szeretete és hazája iránti felelőssége példaként állhat előttünk. Férje Kata halála után öt hónappal – a „nyughatatlanág után nyugalomra jutván” (amint Sartorius evangélikus lelkész megfogalmazta) – követte feleségét. Mindketten ott pihennek Kárpátalján, a husztai református templomban.

■ P. K.

Jegyzetlapok

Napló – 2008

■ FENYVESI FÉLIX LAJOS

Sinkovits Imre. Mintha tegnap hallottam volna; találkoztunk lakása közelében, hogy szót váltunk régi ígéretéről: egyszer még eljöv Váásrhelyre, kimegyünk az alkonyi Tisza-partra. Szerényen beszélt a nemzet színésze kiténtéséről, holott az volt már évtizedek óta. Gyönyörű, zengő hangján, szenvedélyvel féltette nemzetét, hazáját, magyarságát, hivatását... „Ha jól szolgáltam, és eljutottam a közönség szívéhez – valotta kései nyilatkozatában –, akkor nem marad el a siker. De nem ezért lépünk elősorban a színpadra, hanem hogy ne mes gondolatokkal hassunk, könnyeztessünk, nevetessünk.”

És Sinkovits Imre bőséggel ellátott bennünket szellemi utával. Színpadon, filmen, televíziós játékokban mondta el örök üzenetét. *Petőfi, Arany, Ady, Illyés, Reményik Sándor, Vörösmarty* izzó verssorait égette belénk: „Itt élned, halnod kell.” Hőst és egyszerű embert, ókori népzéért és mai kortársat, nagyurat és szegény parasztot egyforma hitelességgel, bizottsággal jelenített meg. Ritka szép szavakat, Madách-mondatfutamokat, Sütő-gondolatgörgetegeket értelmezett és ejtett ki úgy, hogy az utolsó sorokban is meghallották.

1956-os bátor szerepvállalását menthette volna „hűségnyilatkozattal”, de lesöpörte az asztalról az előre megírt papírt, s vállalta a száműzetést Angyalföldre. De megérte: megerősödve, tisztán tért vissza a Nemzetbe, hogy beteljesítse kivételes tehetségét. Hűséggel szolgált. És remekelt jó, érdektelen vagy iszonyú rossz előadásokban is.

Betegeskedett, de gyengélkedve sem hiányzott egyetlen percet sem. Szerda este még fellépett kedves színházában, utolsó erejét megfeszítve játszott, befejezte a második felvonást, hogy a vaspas alatt essen össze – azután másnap végképp eltávozott.

Ha élne, most lenne nyolcvanéves! És miért ne élhetne? Köszöntenénk jó szóval, kedvec vörösbórával, de leginkább csak hallgatnánk biztató és bölcs szavait. De ez lehetetlen. Már hét éve nincs közöttünk.

Álljanak itt Sütő Andrács búcsúszavai: „Sinkovits Imre halálával zseniális művészi pálya tört meg. Növelli veszteségünket, hogy szenvedéllyel gyakorolt hivatásán felül nemzeti sorsproblémánk fölött is virrasztó lélek volt. Hogy ki volt Thália papjaként, és mit jelentett nekünk a rivalda fénykörén túl: csak magyar századok s a jelenkor felől közelítve mondható el igazán.”

Huszárik Zoltán. Halála évfordulóján – a huszonhetedikén – a közelében jártam. Meglátogattam szülőfalujában, Domonyban, s elvittem a sírjára egy lombarany fa letört ágát. Mintha most is hallanám a régi délelőt, édesanyja panaszos szavait: „Mostanában gyakran jönnek érdeklődők: filmesek, rádiósok, s főlzaggatják a sebeket. Mondtam is nekik, jó lett volna, ha az életében ennyit foglalkoznak a fiammal.” Mesélte, hogy négyévesen már rendszeresen rajzolt, később a határból hozott anyagból formázott figurákat. Amikor hazajött az iskolából, mindig olvasott...

A Színház- és Filmművészeti Főiskoláról elküldték „kulák” származása miatt, ám szerencsére visszavették, és elindulhatott küzdalmes, diadallal végződő útján. Őt kisfilm, két nagyjátékfilm – nem sok, de a halhatatlansághoz épp elég!

Egész életét végigkísérte a halál gondolata. Annyi munkája játszódtott a temetőben! Emlékszem, búcsúzásakor T. I. evangélikus lelkészszel beszélgettem: „Zolit én kereszteltem meg. Vékonydongájú, jó arcú gyerek lett belőle. Jó matéria volt: ragaszkodó, tiszteletudó és tehetséges.” Talán akkoriban akadt meg a szeme Pál apostol szeretetről szóló levelén, s ezért élt benne tudatosan is mások szeretetének az igénye. Az adakozásnak, álmainknak másokhoz való eljuttatása. És dolgozott, tervezett fáradhatatlanul. Lobogott, és ellobbant fiata-

lon. Új filmje forgatására indult, és megállt a szíve. Ötvenéves volt.

Filmművész? Képzőművész? Ki volt valójában Huszárik Zoltán? Egy kései interjúban felel erre: „Egyszer mindenkin átviharzik, hogy meg fog halni. S az ember nem akar dolgvágezetlenül elmenni a világból. Az ember, azt hiszem, a munkára és az élet megélésére született; egyikről sem szeretnék lemondani. Gyerekkorom óta nem tartom magam filmrendezőnek.”

Nagy költő volt, akit a teljes világ ábrázolása kísértett egész pályája során. Nem csábította a halhatatlanság. Egy lányomat akart hagyni maga után, nem többet.

Első kisfilmje, az *Elégia* a lovak – és az ember – pusztulásának siratása, a *Capriccio* tréfás-komoly halál a hóban eljászva, *Amerigo Tot* a Rómában élő magyar szobrász portréja, a *Tisztelet az öregasszonyoknak* azok életése, akik itt múlnak el a szemünk előtt ismeretlenül, és *A piacere* (tetszés szerinti): élet és halál képakkordja...

A legcsodálatosabb a *Szindbád*. Nagyszerű filmköltemény, a szó minden értelmében, a legszebb magyar filmek egyike. Összegzése Huszárik világának és *Kriúdyának* is, ennek a különös szövésű vallomásnak életéről, elmúlásáról, szerelméről, elválásáról: emberi sorsunkról.

Utolsó nagy munkája, a *Csontváry* fájdalmas-szép „önarckép”, hiszen a főszerepet nem játszhatta el *Latinovits Zoltán*. A film utolsó képsorán a festő önportréjának a szemével néz ránk. Kérdezve? Szemrehányóan? Bátorítóan?

Huszárik Zoltán minden művével kérdez: És ti kik vagytok? Mik vagytok? Mi tovább folytathatjuk? Vagyunk-e még? Van-e még ez a kis haza? Talán van. És lesz. Huszárik reményképei, meghosszabbított élete: művei segítenek ebben.

Tolókocsis nő. A barátjánévél a Városliget fái közt. Lassan mennek, meg-megállnak, azután váratlanul a beteg szólal meg: „Szakíts egy falevelet!” Társa nyújtózik, nekilendül, de csak nehezen sikerül. A fiatal nő félig béna ujjai közé veszi, nézi, szagolja a levelet. „Látod, milyen gyönyörű itt minden” – mondja csendesén. Hirtelen fölragyog a nap, és arannyal vonja be a két ámuldozó alakot.

Fák, ligetek. Lombarany őszben ragyognak. Nézem, és nem tudok betelni a gazdag szépséggel. Fák: a természet csodás hírnökei. Nehéz múltunk tanúi, jelenünk örök szemlélői. Jeltelenek és híresek, ahol *Petőfi* írta versét, ahol *Rákóczi* fejedelem megpihent... Haldokló társaikat figyelők, némák és levelbeszédűek. Nyírfafiúcskák, nyárfaférfiak, fűzfőregapók. Gyerekkorom emlékeit őrző tavaszi faszorok. Zöld alagutak, hogy elinduljunk az ismeretlen városba, az elnéptelenedő falvakba. Emberformájúak és állatfejet utánzóak. Szerelmeseket rejtő fűzfák. Értelmet adnak és reményt, vigyázzák és őrzik az életünket mindörökké.

„Hála Istennek.” Régen a családkban sokat hallottam. Apám többet, nehéz aratás után könnyek közt mondta az új kenyer megszegésekor: „Hála Istennek, van mit ennünk!” Anyám is gyakran emlegette, ha hosszú útról valaki megérkezett. „Hazavezette a messiás Úr...”

Ma egyre kevesebbet mondjuk. Templomon kívül ugyan mikor hallottuk: „Istennek legyen hála”? A mai ember úgy gondolja, hogy amit elért, azt maga érte el, s a Teremtőt csak „szídjá”, ha valami nem úgy alakult, ahogy szeretete volna.

Egyre kevesebbszer mondjuk: „Köszönöm.” Ha megteszük is, nincs mögötte melegség és szeretet. Az emberi érzelmek elapadtak, a szívek kiüresedtek. Levelek, telefonszámok asztalunkon, de nincs időnk a kedves hívásokra válaszolni, és nincs idő a találkozásokra.

A hála egyúttal áldozat is, a legbensőbb jövő őszinte üzenet. És erre csak az alázatos ember képes, a mostani, erőszakra épült világ legszívesebben eltiporja a jókat.

Mégis. Egy nap elteltével, hogy újra együtt a család, tányérunk mellett ott a fehér kenyér, ismétljük el némán és mélyen: Istennek legyen hála!

Gyömbéres csirke kásával és bundás almával

Terítéken a reformáció korabeli ételek

► „A reformáció hetében tudjunk meg többet a korról” – gondolta a miskolc-tetemvári református gyülekezet lelkipásztora. A gondolatot tett követte: az elmúlt héten **Fehér Norbert** öt estén át invitálta a híveket és az érdeklődőket a deszkateplom gyülekezeti termébe.

Első alkalommal – mintegy bevezetéképpen – dr. Dienes Dénes professzor, a Sárospataki Református Teológiai Akadémia Egyháztörténeti Tanszékének vezetője magáról Lutheról tartott előadást. És hogy a hallgatóság még inkább közel kerülhesen a nagy reformátor alakjához, a gyakorlatban is felidéztek Luther egyik kedves szokását: búzasörrel koccintottak.

készített étkek kerültek terítékre. Így a kor főúri lakomáinak jellegzetes fűszerei – gyömbér, sáfrány és szegfűbors – ízesítették a szeretetvendégség húskételeit is. Melléjük barna kenyeret és köleskását fogyaszthattak a vacsorameghívtást elfogadók.

Egy igazi lakomáról a desszert sem hiányozhat. A 16. századra jellemzően az erre az alkalomra készített édességekbe sem tettek cukrot, hanem elsősorban mézzel édesítették a ribizlis pítét, a bundás almát és a puszedit. S hogy minden könnyebben csúszson, ezen az estén kétféle nemes bor került a kancsóba. Mindehhez **Vitányi Csaba** és **Varga Zsuzsa** kamarazenezők – hegedűre és csembalóra írt – korabeli darabokat adtak elő.

Az utolsó előtti napon dr. Balogh Judit, a Miskolci Egyetem adjunktusa a reformáció korának mindennapjairól szólt.

Október 28-án a muzsikáé volt a főszerep – **Varga László**, a gyülekezet kántora zenei betétekkel tűzdelt előadásával varázsolt reneszánsz hangulatot a deszkateplombba.

Szerdán 16. századi receptek alapján

A záró estén, október 31-én a lutheri időkre jellemző vesperás liturgia szerint ökumenikus istentiszteletet tartottak, amelyen **Huszár Gál** 1574-ben kiadott énekeskönyvéből is csendültek fel énekek.

■ BODA ZSUZSA

Recept a 17. század legelejéről: Medgies Lével Lud fiat

Az szép kővér lud fiat szepen swsd meg, az aprolekiat penig, főzd meg soban: szed meg az medgiat az szárátul: mosd meg tizta vízben: főzd meg tizta borban: verd altal az szitan: tégy belé mézet hogy édes legyen: tégy bel borsot, safrant, székfűvet fa hejat. Ha felakarod adni, előszóris az aprolekot ad fel, ugi tőleh reaja az levét, es az ludat felwl hidra ted.

A receptet Kovács József közli a Szentbenedeki Mihály szakácskönyve 1601-ből című írásában. Olvasható Szántó András Eleink ételei – Válogatás régi szakácskönyvekből című kötetben, Mezőgazdasági Könyvkiadó, Budapest, 1986, 84. o.

A legrégebbi négy magyar ételrecept egyike a 15. századból: Sült kappan gyömbéres lében

Végy egy jó bort, egy zsemle nék a morzsáját, tedd fel a tűzre, s ha jól felfőtt, nyomd át egy szitán, tedd ismét a tűzre s hagyd félig befőni, utána fűszerezd meg gyömbérral, kevés borssal, sáfránnyal, kevés mézzel, sóval és öntsd a felszeletelt kappsültre.

A recept eredetije német nyelvű; fordította Dittmayer Andor. Megjelent Szántó András Eleink ételei – Válogatás régi szakácskönyvekből című kötetben, Mezőgazdasági Könyvkiadó, Budapest, 1986, 15. o.

HIRDETÉS

Az Evangélikus Belmissziói Baráti Egyesület (EBBE) november 22-én, szombaton csendesnapot tart a budapest-kispesti templomban 9.30-tól 14.30-ig. Áhítattal szolgál **Tamáry Tamás**, előadást tart **Ittész István**, úrvacsorai istentiszteleten szolgál **Györi János**. A nap központi témája az Ige. Lesz lehetőség hozzászólásra, ebédidőben egyszerű vendéglátást biztosítunk. A helyszín elérése: a 3-as metró vonalán, a Határ úttól a 42-es villamossal a harmadik megálló. A kőbánya-kispesti végállomásról a 68-as busszal szintén a harmadik megálló, a Templom térig. Szeretettel hívjuk és várjuk minden testvérünket!

HIRDETÉS

II. keresztény életmódtábor

Révfülp, november 21–23. (péntek–vasárnap)

Vezetői: **Bogdányi Mária** lelkész, életmód-tanácsadó és -terapeuta; előadók: dr. Nagy Erzsébet, Tóth Gábor.

Részvételi díj: evangélikusoknak 10 000, nem evangélikusoknak 12 000 Ft.

Jelentkezés: revfulop@lutheran.hu.

Kinek ajánljuk: aki szeretne karácsony előtt néhány napra elvonulni Istennel és önmagával találkozni, új, hasonló beállítottságú ismerősöket találni; aki nyitott a teremtett világ értékeinek felfedezésére; akinek fontos, hogy életét tudatosan is úgy alakítsa, hogy azt az egyszerűség, a természetesség jellemezze; akinek problémát okoz az állandó stressz, a túl kevés mozgás; aki az éntrendjén már régóta szeretne, de nem tud változtatni; aki szeretné mindezeket a változásokat Isten kezébe letenni; 18–99 éves korig.

„Az ember nem létezhet másképp, csak ha a gyökereire épít”

Beszélgetés Opperheim József borással

► A bor sok helyen szerepel a Bibliában, és szakrális szerepe miatt különleges helyet foglal el a keresztény ember életében. E nemes ital készítését tekinti élethivatásának – folytatva szülői, nagyszülői örökségét – **Opperheim József** borász. Makacssága, elhivatottsága révén lassan bevonul a borkedvelők köztudatába a festőien szép, tájba simuló, Somogy megyei kis település, **Kötcsé** neve, ahol él és dolgozik. A mindig vidám gazdának minden betérőhöz van egy kedves szava, szomjasan pedig talán még soha nem távozott tőle vendég. A kiváló borász a helyi evangélikus egyházközség aktív tagja, gondnoka is.

– Elégé rájár mostanában a rúd a mezőgazdaságra, még inkább a mezőgazdaságból élőkre. Nem bánta meg, hogy erre tette fel az életét?

– Néha én is elgondolkodom ezen, de az biztosan csak a fáradtságtól van. Igazából soha nem bántam meg, bár kétségkívül alakulhatott volna másképp is az életem.

– Úgy tudom, a családja már több generáció óta mezőgazdasággal foglalkozik, a földből él.

– Már az édesanyám és az édesapám szülei, sőt nagyszülei is itt éltek és gazdálkodtak, s természetesen készítették bort is, ahogy itt Kötcsén valamikor mindenki. Sajnos ez azonban már a múlté. Mostanság kevesen találják meg a megélhetésüket a településen. Sokan máshová járnak dolgozni, és vannak munkanélküliek is.

– Milyen út vezetett odáig, hogy önálló, maga irányította gazdasága legyen?

– A pályaválasztásom – melynek révén szőlész, szőlővel foglalkozó ember lettem – véletlenszerű volt. Igazából erdész szerettem volna lenni, de messze volt az iskola, ezért közelebbit kellett választanom. Így kerültem Balatonboglárra a kertészeti szakközépiskolába. Onnan viszont már egyenes út vezetett az egyetemre, mivel megnyertem egy szakmai versenyt. Ez és a szakma szeretetéről tanúskodó, magával ragadó egyéniségű tanárim határozták meg a további utamat. Aztán megszerettem választott hivatásomat.

Később kimentem Ausztriába, ami már kifejezetten céltudatos döntés volt. A nyolcvanas évek végére ugyanis nyilvánvalóvá vált, hogy itthon, a saját falumban is új szőlőkultúra megteremtésére van szükség. Rekonstrukciót, az öreg ültetvények megújítását kellett elvégezni. Ha ezt akkor nem léptük volna meg, mára eltűnt volna a szőlő Kötcséről. De az is látszott, hogy ezt tanári fizetésből aligha tudom megoldani, még a saját környezetemben sem.

Ausztriában hat évet dolgoztam. Ez alatt egyrészt óriási mennyiségű információhoz jutottam, amelyek nagyon fontosak voltak, másrészt sikerült megteremteni a telepítéshez szükséges anyagi alapokat. Ausztriában generációkon keresztül adták tovább a gazdák az eszközöket, a tudást és a földet, amelyet így nemcsak megőriztek, de folyamatosan fejlesztettek, gyarapítottak is. Ezért vált közösségi tudássá és jogfolytonossá a termelés. Nálunk viszont másként történt. Megszüntették a családi gazdaságokat, a gazdálkodókat pedig termelőszövetkezetekbe kényszerítették, ahogy ez az én szüleimmel is tör-

tént. Ezért nekem a nulláról kellett kezdeni a gazdálkodást. Új földön, új eszközökkel. Először szőlőt kellett telepíteni, kialakítani a gazdaságot, majd kiépíteni az utat a piacokhoz. Ehhez felhasználtam az Ausztriában tanultakat, hiszen láttam, hogy ott hogyan működnek a folyamatok.

– Nem merült fel Önben, hogy kint maradjon, áttelepüljön? Nem gondolt arra, hogy ennyi munkával osztrák földön vélhetően sokkal jobban élhetne?

– De, felmerült. Kísértés is volt. De óriási volt bennem a vágy, hogy itthon dolgozzam, és megvalósítsam, amit elterveztem, hiszen ide kötnek a gyökereim. S az ember nem létezhet másképp, csak úgy, ha a gyökereire épít. És meggyőződéssel vallom, hogy nem elég, ha jól megélek, de kötelességem, hogy mások számára is hasznos legyek. Még akkor is, ha nehéz, akkor is, ha fáradtságos. Sőt – azt gondolom – ezért még hálát sem szabad elvárni.

– Meg lehet ma élni Magyarországon bor készítéséből?

– Igen. Nem könnyű kenyér, de meg lehet élni belőle.

– Mennyiben más keresztényként végezni ezt a munkát?

– Azt hiszem, a munka minden pillanatát áthatja az a gondolat, ami az embert foglalkoztatja. Tehát a munkára és a munka tárgyára hatással van az ember elkötelezettsége, gondolkodása. Fontos továbbá, hogy ne úgy tekintsünk a munkára, mint önmagában lévő dologra, hanem olyan folyamatnak lássuk, amelynek szerves részei vagyunk, valamint hogy rendelkezünk két legfontosabb tulajdonsággal: alázattal és türelemmel. De szükséges az is, hogy megálljunk: a dolgok nem feltétlenül úgy történnek, ahogy szeretnénk, ahogy előre elterveztük.

Én csak annyit tehetek, hogy segítem, irányítom a bort olyanná lenni, amilyenné lennie a lehetőségeiből adódik. A szőlő pedig maga a lehetőség, amely magában hordozza a minőséget. Nekünk tehát az a feladatunk, hogy ezt a lehetőséget előhozzuk. Ennél többet nem tehetünk. Meg kell látni és el kell fogadni, hogy a lehetőségeink korlátok közé vannak szorítva. A keresztény ember pedig pontosan tudja, hogy ezeket a korlátokat ki határozta meg, ki állította fel. S azt sem szabad elfelejteni, hogy a bor rendkívül jó alkalmat ad a vele foglalkozó embernek, hogy embertársaival találkozzon, beszélgesen, egyezőval hogy kapcsolatokat alakítson ki.

– Katolikus testvéreink használják a „misebor” kifejezést. Ennek már az előállításánál is figyelembe veszik, hogy milyen célra készült. Van-e nálunk is kifejezetten „úrvacsorai bor”?

– Igen, én is készítek ilyet. Evangélikusok és reformátusok szívesen visznek belőle. Karácsonyra és húsvétra több helyre én szolgáltatam az úrvacsoránál használt italt. Az **Irsai Olivér** kedvelik erre a célra, amely különösen húsvétkor illel jól az ünnep ízeihez, hangulatához. Szakmai szempontból az különbözteti meg ezt más boroktól, hogy gondosabb kezelést, még több odafigyelést, munkát igényel, továbbá hogy ezt kisebb, „emberközeli” mennyiségben készítjük. S jöllehet élesen nem lehet elválasztani más terméktől, de mert más gondolatok foglalkoztatják a készítőjét, az ő lelkéből származó – a szem számára nem látható – különbségek adják az igazi lényegét és értékét.

– Hogyan tudja összeegyeztetni a családot, a munkát és a gyülekezetet? Hiszen valójában mindegyik egész embert igényel...

– Nehéz, sőt be kell vallanom, hogy sokszor nem is sikerül. De úgy érzem, fiatal vagyok még ehhez a feladathoz, a bölcsesség pedig az idősek kiváltsága. Am tele vagyok tervekkel és reménnyel.

– Végeztül csak egy nevet említek: Kerbajtos cuvée. Mit érdemes erről tudniuk a borok kedvelőinek?

– Ez egészen új termékünk, most készült el az első évjárata. Már régóta gondolkodtam azon, hogy egy igazi kötcsei borknak igazi kötcsei nevet kellene adni. Kötcsén régi hagyomány volt, hogy kerbajtkor, evangélikus templomunk felszentelésének évfordulóján a legények hét napon keresztül – Erzsébettől Katalinig – kevert borral mulattak. (A cuvée francia borászati szakkifejezés, magyarul kevert. A kerbajtkor német Kirchweih tag kifejezés elmagyarosodott alakja. Jelentése: „a templomszentelés napja”. – Gy. G.) Ez úgy készült, hogy mindenki elhozta a legjobb borát, ezeket egy nagy hordóban összekeverték, s azután közösen fogyasztották el. Erről kapta a mi borunk is az elnevezését, amely így nemcsak a hagyományt, hanem evangélikus templomunkat is megidézi. Annak idején persze sokféle bort házasítottak össze. Ez most már nem így van, de hogy mégis jelképezzük a sokaságot, háromféle bor összekeverésével állítjuk elő a kötcsei Kerbajtos cuvée-t.

■ GYARMATI GÁBOR

► Átadták a forgalomnak szeptember 30-án a Megyeri hidat. A megvalósításában közreműködő M0 Északi Duna-híd Konzorcium ebből az alkalomból kétszázhetvenöt oldalas könyvet jelentetett meg, így köszönve meg az építőknek áldozatos munkájukat. A kiadványban sokan elmondják, miért tartják magukénak az elkészült alkotást, ezért a címe: **Az én hidam, a Megyeri híd**. E sorok írója megismerhetjük az érzi, hogy – a tervezést irányító UNITEF-CÉH Kkt. főtervezője, **Hunyadi Mátys** és **Kisbán Sándor** hídtervező főmérnök mellett – mint építész maga is közreműködhetett a pilonok tervezésében. Az alábbiakban a kötetben megjelent gondolatait olvashatók.

Az én

„Az egek hirdetik Isten dicsőségét, kezének munkájáról beszél a menny. (...) Sátrát készített a napnak, amely mint völgyén jön ki szobájából, örül, mint egy hős, hogy futath pályáján. Elindul az ég egyik szélétől, átível a másik szélég, nincs rejte melege elől semmi.” (Zsolt 19,1-7)

A hídpálya szalagja kilométereken át fut a partok között vizeket és szigetet átvétele, hogy összekösse északon Pestet és Budát.

A pályáját befutó nap első sugarai a magasan meredező pilonok üvegbetéteiben ezüstöt csillantanak a keleti oldalon. És ugyanez ismétlődik nyugaton, aranyba öltöztetve a hidat az estét hozó hegyek mögött lenyugvó tűzőgolyó utolsó pillanataiban. A következő napi újra

Átadták az idei Károli Gáspár-díjakat

Gémes István, Fodorné Nagy Sarolta és Cserháti Sándor

Fordítók közössége

Idős lelkészeink, professzoraink életművét látva egyre gyakrabban foglalkoztat a kérdés, hogy vajon levéltárunk állományának gyarapodásán kívül milyen módon válhatnak közkinccsé azok az íráskorok, tanulmányok, előadások, lejegyzett igehirdetések, melyek valaha – vagy akár még napjainkban is – gyülekezeteknek szolgálták lelki táplálékul, vagy akár csak kisebb, szakavatott tudományos közösség épülését segítették elő. Milyen módszerrel válogatva tudnánk sokak számára hozzáférhetővé tenni mindazt, ami a 20. századi magyar lutheránusok szellemi hagyatékának legfontosabb része, s így mai gondolkodásunknak is forrása? Nemes kivételű könyvsorozat vagy a gazdaságosabb, ugyanakkor könnyebben áttekinthető elektronikus hozzáférés lenne a megfelelő forma?

Nem tudom a választ, de abban biztos vagyok, hogy a megoldást nem szabad csupán a családok, tanítványok, gyülekezetek nagyon becsülendő, de mégis csak esetleges, fel-fellángoló lelkesedésére és anyagi áldozatkészségére bízni. Azt gondolom tehát, hogy helyesen járunk el akkor, ha egyházunk jövő évi költségvetésében forrást biztosítunk rá, és a Luther Kiadót felkerjük arra, hogy ezt a szellemi hagyatékot – akár a Hittudományi Egyetem bevonásával – szisztematikusan feldolgozza.

Gyaroltságunkban persze a szellemi örökségre általában csak akkor gondolunk, ha valakit már elvesztettünk. Az ifjabb generáció mentésére szolgáljon, hogy a napi ügyek sodrában nem marad erő és idő kérdezni, meghallgatni, szük-

ség esetén felvidítani idősebb testvéreinket. Leginkább nekünk, fiatalabbaknak veszteség az, hogy ez így van. Mert mintha az időbeosztás dolgában nem lennének olyan erősek, mint a régiiek, akik gyülekezeti szolgálatban állva is tanulmányokat írtak, fordítottak, tanítottak, lelkiismeretesen leveleztek – s mindezt a zűrzavaros 20. században, az akkori kor technikai színvonalának megfelelő eszközökkel.

Éppen ezért volt különösen nagy élmény megállni egy pillanatra és a budapesti Károlyi-palota sokat megélt falai között részt venni az idei Károli Gáspár-díjak átadásán. Az alapító Oktatási és Kulturális Minisztérium (OKM) szándéka szerint az évről évre odaítélendő díj azokat illeti meg, „akik a biblikus tudományokban – fordítással, tanulmányokban – kimagasló eredményeket értek el, vagy kiemelkedőt alkottak a magyar líra és próza nyelvi megújításának területén”. Az elismerés azért is fontos, mert (ellentétben a gyakran tapasztalható jelenlegi, az egyházakkal inkább távolságtartó, olykor ellenséges gyakorlattal) kifejezi azt, hogy a protestáns teológiai gondolkodás és hagyomány nélkülözhetetlen része a magyar nemzeti kultúrkincsnek, annak, aminek – függetlenül hitbéli meggyőződésétől – minden magyar állampolgár részese.

Idén dr. Cserháti Sándor, Gémes István és dr. Fodorné dr. Nagy Sarolta részese volt a kitüntetésben. Nagy Sarolta református teológus jelentős valláspedagógiai és egyháztörténeti munkásságáért kapta meg a díjat; az evangélikus díjazottakról szóló laudáció Fabiny Tibor tollából a szomszédos hasábkon olvasható.

Csendben végigkövetni a gazdag életutak fontosabb állomásait és az impozáns publikációs jegyzéket már eleve komoly hatással bír a hallgatóra. A díjazottaknak a laudációkra adott spontán válasza, szavaik rendkívüli súlya ugyanakkor abból fakadt, hogy bizonyágtételük lelki mélysége különös elegyet alkotott a sokat megélt irástudók igényes beszédmódjával.

Gémes István – akinek az *Útitárs* című folyóiratnak az *Evangelikus Életbe* való integrálását e helyről is köszönjük – az íráskor és a mikrofonba mondott mondatok fontossága mellett a lelkipásztornak az emberek iránti felelősségét, a személyes kapcsolat fontosságát emelte ki. Cserháti professzor a Szentírás magyarázatának, megértésének jelentőségét hangsúlyozta, kifejezve reményét, hogy a díjazottakat *Károli Gáspár* befogadja az általa „alapított” nagy bibliafordítói közösségbe.

Mai közéletünkben ritkán mondhatjuk el, hogy mind formáját, mind tartalmát tekintve méltó ünneplésnek lehetünk részesei. *Csepregi András* – úgy is mint az OKM Egyházi Kapcsolatok Titkárságának vezetője – pohárköszöntőjében egykori kelenföldi lelkészhez méltóan, szépen szólt a reformáció örökségéről, a kegyelem és a háladási életünk, hitünket meghatározó fontosságáról. A botcsinálta tudósító pedig csak köszönetet tud mondani e rövid együttlért, az alapítónak és a kurátoroknak a díjakért, de legfőképpen a díjazottaknak felemelő szavaikért – és persze egész életművéért.

■ PRŐHLE GERGELY

DR. CSERHÁTI SÁNDOR 1930. június 21-én született. Gimnáziumi tanulmányait 1941-ig Mohácson, 1941–48 között a ciszterciek pécsi Nagy Lajos Gimnáziumában végezte. Teológiai tanulmányait 1948-ban a Pécsi Tudományegyetem soproni Evangélikus Hittudományi Karán kezdte, majd Budapesten, az időközben Evangélikus Teológiai Akadémiává átszervezett intézményben 1953-ban fejezte be.

1955–56-ban egyéves belföldi tanulmányi ösztöndíjban részesült, amikor az igehirdetés időszereit kérdéseit kutathatta. Már lelkészként 1960–64-ben a kecskeméti kertészeti technikum levelező szakát is elvégezte.

Hittudományi doktori címet 1973-ban az Evangélikus Teológiai Akadémián szerzett a *Krisztusban szeretett világ* címmel benyújtott és megvédett munkájával.

1953-ban történt lelkésszé avatása után segédlelkészként szolgált a budapest-fasori, a szegedi, a pécsi, a békéscsabai és a soltvadkert gyülekezetben. 1960-tól '68-ig a páhi-kaskantyú, 1968-tól '83-ig pedig a szegedi evangélikus gyülekezetben működött gyülekezeti lelkészként. 1983-tól 2004-ig, nyugdíjba vonulásáig az Evangélikus Teológiai Akadémián, majd az egyetemi státust visszkapott Evangélikus Hittudományi Egyetemen az Újszövetségi Tanács tanára és tanszékvezetője volt. Azóta professor emeritusként segíti a tanszéki munkát.

Az oktatáson túlmenő szakmai munkássága is számottevő. Részt vett az új protestáns bibliafordítás elkészítésében (1975) és ennek a fordításnak a revíziójában (1990), majd a *Deuterokanonikus bibliai könyvek* kiadása számára elkészítette a *Salamon bölcsessége* fordítását. Megírta Pál apostol filippibelihez (1975), kolosséiakhoz és Filemonhoz (1978), galatákhöz (1982) írt levelének magyarázatát. Az ő tollából jelent meg továbbá Pál apostol korinthusiakhoz írt első levelének ma-

gyarázata (2008), és a Luther Kiadónál van már a második levél magyarázata is.

Cserháti Sándor *Balikó Zoltánnal* együtt írt és állított össze egy betegeknek szóló – több kiadást megért – áhitatoskönyvet *A megrepéd nádát nem törli el...* címmel. Megemlíthető még néhány, folyóiratban megjelent nagyobb lélegzetű tanulmánya is: *A tudományos bibliakutatás műhelyéből* (1980), valamint a *Felelősségünk és feladatunk* című *Lelkipásztor* szakfolyóiratban látott napvilágot; a *Halál az élet szolgálatában* a *Theologia Zivota* című szlovák nyelvű kiadványban (1989), a *Theologie der Diakonie* a Heidelbergi Diakóniai Intézet tanulmánykötetében jelent meg (1989); a *Pröhle Károly* tiszteletére összeállított kötetben pedig *Pál apostol és a Q (Logion-)forrás* címmel olvasható tőle tanulmány.

Cserháti Sándor megkapta a Magyar Felsőoktatásért emlékplakettet.

Tagja az SNTS (Societas Novi Testamenti Studiorum) nemzetközi újszövetséges társaságnak, a Magyar Bibliatársulat szöveg gondozó bizottságának, a Magyar Ökoteológiai Társaságnak és a Magyar Patrisztikai Társaságnak.

Három és fél évvel ezelőtt, hetvenötödik születésnapján tanítványai, kollégái, családtagjai és barátai (összesen hetvenötön!) köszöntötték a *Hetvenöt korinthusi szó* című kiadványban. *Gémes István*, az egykori évfolyamtárs, barát és vitapartner az alábbiakat írta: „Tanulmányaink kezdetén első görög Újszövetségünket vehettük át nagy várakozással. S amikor az első karácsonyi szünetről visszatértünk, furcsállva vetjük észre, hogy Sándor példánya vas-tagságban a kétszeresére nőtt: barátunk annyi fehér lapot kötöttet bele, ahány lapja az eredetinek volt, jegyzetelés és ismeretgyűjtés céljából. Magam akkor »fedeztem« fel ezt az évfolyamtársamat. Talán már akkor kezdett készülni a professzorságra...?”

GÉMES ISTVÁN Szarvason született 1927-ben. Bölcsészeti tanulmányok után Sopronban és Budapesten végzett evangélikus teológiát. 1953-ban szentelték lelkésszé szülővárosa Ótemplomában.

Külföldre kerülése után (1956) a Dán Evangélikus Egyházi Segélyszervezet megbízásából dolgozott a Dániába és Dél-Svédországba került magyar protestáns menekültekkel. 1957-ben vendégként vett részt az Evangélikus Világszövetség minneapolis (Egyesült Államok) világgyűlésén, hogy onnan Venezuelán át Brazíliába menjen a világszövetség megbízásából. Kétszer ötéves munkaszünettel felépítette a Brazíliai Magyar Evangélikus Gyülekezetet, majd egy ideig São Paulo tizennyolc külföldi lelkészének volt esperese. 1968-ban került vissza feleségével és három fiával Európába a németországi hannoveri egyház meghívására.

Észak-Németországban két közösséget gondozott, és közben újtestamentumi és lélektani tanulmányokat folytatott Göttingenben. Onnan hívta meg a Württembergi Evangélikus Egyház a német munkája mellett végzendő magyar lelkigondozói szolgálatra. Tizenhét éven át volt a Stuttgartban található Bad Cannstatt-i Luther-gyülekezet (német) lelkésze, közben pedig folyamatosan végzett lelkészi munkát a württembergi magyarok körében.

Tíz éven át elnöke volt a Külföldön Élő Magyar Evangélikus Lelkigondozók Munkaközösségének (KÉMELM), és mintegy huszonöt éven át volt a rádiómisszió munkatársa. Mindmáig szerkesztője a *Koinonia* című teológiai folyóiratnak és egészen a közelmúltig az *Útitárs* című lapnak. 1957-ben felelős szerkesztőként ezt írta az *Útitárs* indulásakor: „Ebben az egyházunk történetében páratlanul álló hatalmas szörványmunkában szeretne lapunk eszköz lenni. Szeretne útitárs lenni a messzi bolyongásban, összekötő kapocs egymástól elszakadt honfitársak és hittestvérek között.”

Német lelkészi nyugdíjaztatása után

továbbra is Stuttgartban él, és gondozza a magyar gyülekezetet, amelyet kiterjesztett Heilbronnra is.

Gémes István az elmúlt rendszerben is sokat tett a magyarországi evangélikusokért, ugyanakkor sohasem rejtette véka alá kritikáját az akkor lényegében hivatalos rangra emelt úgynevezett diakóniai teológiával és a hazai egyházban tapasztalható torzulásokkal kapcsolatban. Elvi kritikája azonban nem akadályozta meg abban, hogy magyarországi és határon túli magyar lelkészeket, teológushallgatókat és gyülekezeti tagokat sokféle képpel támogasson, segítsen. A rendszerváltás idején – feleségével, *Réz Katalinnal* együtt – sokat tett a cserkész magyarországi újraindításáért és a teológiai gondolkodás serkentéséért.

Teológiai munkásságának fő iránya az *Újtestamentum*, ezen belül a Jézus- és a Pál-kutatás. Számos szakmai előadást tartott egybekel mellett az Evangélikus Hittudományi Egyetemen és a Károli Gáspár Református Egyetemen, továbbá lelkészkonferenciákon.

Több mint ezerre tehető dolgozatainak, cikkeinek a száma, amelyek a különböző országokban, kiadványokban, szaklapokban megjelentek magyar, portugál és német nyelven. Eddig megjelent legfontosabb könyvei: *Színlátás – A szemlélődés újrafelfedezése* (1993); *Hiszek* (1993); *Igen* (1994); *Tiéd* (1996); *Jézus és Pál* (1998); *Hungari et Transylvani – Kárpát-medencei egyetemjárók Tübingenben, 1523–1918* (2003).

Egyik legújabb publikációja egy Apollósról szóló, nyolcvanöt oldalas tanulmány, amely a *Koinonia* folyóirat különszámaként jelent meg. Népszerű ijetanulmányozó sorozatát az Evangélikus Missziói Központ adta ki.

A kuratórium sokoldalú publikációi, valamint a határokon átívelő tudománysszervezői és -népszerűsítői munkásságáért, illetve az egyetemes magyar protestantizmus érdekében kifejtett munkássága alapján ítélte oda számára 2008-ban a Károli Gáspár-díjat.

hidam

felragyogásának reménységét lámpafényes ki-
világítás üzeni, visszaidézve a nappali fény csodá-
dáját. Igen, az árvízrel és jégzajlással dacoló,
biztos alapokon álló két pilon a Duna folyam
városba érkezését lámpásként jelzi.

A Nagy-Duna ágának két partja közelében
emelkedő két vertikális jel azonban elsődlege-
sen a hárfa kötéletén függőszekedő hidat hang-
súlyozza. A hidat, ami sohasem szétválaszt,
hanem összeköt, és egységet teremt.

Összeköti a folyó által kettészelt várost, a
két oldalon megtorpanó utakat és a két oldalon
lakó életkeletet.

Ez a nemes gesztus méltóvá teszi a nem min-
den napra emlékeztető alkotást, hogy magaménak is
tekintsem. Tekinthezem magaménak, hiszen vé-

gigikérhettem majd húsz éven át alakulását a ter-
vezőasztalon, és szerény eszközeimmel valami ke-
veset én is hozzájárulhattam a megvalósításához.

De tekintsd magadénak Te is, barátom, hogy
ez a híd ne csak földrajzi pontok összekötését je-
lentse, hanem legyen jelképe a közeledésnek em-
ber és ember között, vallásra, politikai meggyő-
ződésre, társadalmi hovatartozásra tekintet nél-
kül. Hogy kösse újból össze a részre bomló
családokat, az atomjaira hulló nemzetünket ha-
tárainkon belül és kívül. Hogy hidaljon át min-
den hazánkat érő bajt és megpróbáltatást.
Hogy ívelése nemzetünk felemelkedését jelentse.

És akkor nem hiába köti össze a két város-
részt az átfutó pántlika, és nem hiába követi
egyik nappal a másikat, és nem hiába ismétli
meg futását a pesti oldalon feltűnő és a budai
lankák felett búcsút intő, éltető napkorong.

■ BENCZÜR LÁSZLÓ
Ybl-díjas építész

A SZERZŐ FELVÉTELE

Utcazenészek

Szöveg és kép:
SZEVEÉNYI ÁGNES

Gyógyító melódiák az aluljáróban

► Egy-egy Vivaldi- vagy Csajkovszkij-részlet üditheti fel a járókelőket a budapesti Ferenc körúti aluljáróban. Egyedül húzza vonóját a muzsikos – a város zaja, a járókelők nyüzsgése szimfonikus zenekarként kíséri. Lépteink átveszik a zene ritmusát.

Talán megállunk, talán keresünk néhány darab aprót pénztárcánkban. Ha van időnk, megvár-

juk a darab végét, tapsolunk. Körbenézünk: vajon ki hallgatja még az előadót? Vajon ki lehet ez a zenész? Vajon miért hegedül a koszos aluljáróban élére vasalt nadrágban, ingben, nyakkendőben estéről estére? És vajon miért az utcán muzsikál egy ilyen virtuóz művész?

– Nem a pénzért játszom, ez öröme. A zenémen keresztül nagyon sok embert megérinthelek, ezért szeretek ide kijönni. A muzsikálás nem csak élmény, nem csak művészet, hanem en-

nél sokkal több: Isten dicsőségére játszom, őt magasztalom, aki számomra nagyon sokat jelent – vallja meg hitét Kárpule Ferenc hegedűművész. – Azt szeretném, hogy a zenémen keresztül Isten életet adjon...

– Ezt az üzenetet – kiegészítve a hegedű hangját – szavakban is közvetíteni tudja az embereknek?

– Rendszeresen megszólítanak. Volt már olyan járókelő, aki megállt, elmondta, hogy egész nap fáj a feje, és mikor meghalotta a hegedűt, egész egyszerűen elmúlt a fejfájása. Egy hölgy egyszer sírva jött oda hozzám: „Elvesztettem az édesanyámat a napokban, és ez a zene annyira jól esett! Olyan gyönyörű, olyan megnyugtató...” Egy fiatalember egyszer megkérdezte, mi az a zene, amit játszom. Mondom neki: „Klasszikus zene.” Erre ő felsóhajtott: „Megeretted velem a klasszikus zenét!” Ezután elkezdtem beszélgetni a hitről... A zenének gyógyító hatása is van, sőt én úgy gondolom, hogy ennél is többről van szó. Természetesen ilyenkor mindig beszélek a meggyőződésemről. Nem tudok hallgatni arról, ami tulajdonképpen a legfontosabb számomra.

Reneszánsz ember az utcán

► Az esztergomi bazilika hatalmas oszlopai és lépcsősora felől halk muzikaszót röpi fülembe a szél. Egy fiatalember fújja furulyáját – Mátyás korabeli ruhában, csörgővel a bokáján. Pénzt dobnak hangszertokjába. Meghajol, megköszöni – magyará, majd németül. Miután kiderül, hogy a turisták Stuttgartból érkeztek, furulyásunk – a közönség nagy öröme – rázendít Beethoven Örömdójára. Ezután népszerű dallamok váltják egymást hangszerén...

– Az utcazene az a műfaj, amiben csak pár másodperce van a muzsikusnak arra, hogy bemutassa a tudományát, ráadásul hamar el kell találnia az emberek ízlését. Ezért szoktam egy filmzene után egy népdalt, utána egy klasszikust vagy egy musicalt játszani – avat be a részletekbe Vonka Viktor furulyaművész. – Ezért játszom két, sőt most már három furulyán is egyszerre. Hivatásomban minden a show-ról szól. Hogy minél gyorsabban minél több embert megfogjunk.

– Egyházi dallamokat is megszólaltat?

– Gyakran játszom például gregorián két szólamban, két furulyán. Sok művet adok elő Johann Sebastian Bachtól. Sokak szerint és szerintem is ő a legnagyobb szakrális zeneszerző. Minden művét Istennek szentelte, és egy hangot sem írt le, míg nem fohászokdott ihletért. A Teremtő dicsőségére írta egész életművét.

– Ezek szerint Ön is az ő dicsőségére játszik...

– Itt áll előttem szobor alakban egész nap Boldogasszony anyánk, karjában a kis Jézussal. Minden reggel, amikor meglátom őket, hálát adok nekik azért, hogy ilyen boldog életem van. Kérni nem is nagyon szoktam, mert elég, ha kigondo-

lom, amit szeretnék, és megkapom. Hálás vagyok azért is, hogy olyan hivatásom van, amit nem is érzek munkának. Örömmel muzsikálok reggeltől estig, annak ellenére, hogy fizikailag rendszeresen igénybe veszek: egész nap állni, furulyázni akár a tűző napon jelmezben, harisnyában – nem könnyű. De nincs miért panaszkodnom: egészségemért, tehetségemért és boldog házasságomért is hálás lehetek a Jóistennek.

Utcamisszió – a zenész is Isten eszköze

► Hazánkban a kilencvenes évek elején sokan kezdték hirdetni Isten igéjét az utcák tereken, s teszik ezt mind a mai napig. A járókelők megszólítására kézenfekvő eszköznek bizonyul a zene. Dicsőítő csapatok énekei, bizonyoságtevők szavai és rövid pantomimjelenetek állítják meg a gyalogosokat a városok közterein.

Ma már elsősorban a karizmatikus kiségyházak képviselői választják az utcai evangélizációt a jó hír továbbadására. De vajon miért vesznek részt kisebb arányban a történelmi egyházak a zenés utcai misszióban, és van-e az ilyenfajta szolgálatra vonatkozó terve, koncepciója az evangélikus vezetőknek? Egyházunk ifjúsági osztályának munkatársával, Huszák Zsolttal beszélgettünk.

– Ha az egyház az utcán szólal meg, teljesen más retorikát kell alkalmaznia. Gyakran halljuk, hogy az utcai igehirdetők túl hosszúan prédikálnak, a zene színvonala pedig alacsony. Sokak első reakciója az lehet, hogy „ez ciki, hogy szól ez, milyen hamis”... A mai fiatalokat a tévé és a rádió csatornáin keresztül elárasztja a jó minőségű könnyűzene. Ezért a zenés evangélizáció is profi, szinte világszínvonalú keresztény könnyűzenét kell, hogy nyújtson, ha azt akarjuk, hogy az utca embere a hangokon, a harmóniakon túl a tartal-

lomra kezdjen figyelni – fejt ki véleményét Huszák Zsolt, aki maga is könnyűzenész.

– Egyházunk még tehetne lépéseket annak érdekében – folytatja –, hogy bátran kiállhasson az utcára zenélni és prédikálni. Fontos az utcai misszió, de aggodalmam, hogy aki kimegy, nem tudja, mit mondjon... Nem mindegy, hogy az egyház miről beszél, hogyan és milyen mélységben közli az evangéliumot az utcán. A manapság a tereken hallható hívó szolgálok hite olyanira túlradó, hogy nem veszik figyelembe a környezet, a közönség befogadóképességét.

Így sajnos zsákutcának érezhetjük ezt az utat, ezt a módszert.

– Bizonyára fontosnak tartja egyházunk, hogy a könnyűzenét felhasználva szólítsa meg az utca emberét.

– Igen, ez a jövő, de nincs meg a támogatottság: ha kapunk két hangfalat, az nem az. Úgy gondolom, ez a terület is megkülönböztetett figyelmet érdemelne. Például meghatározó fontosságú lenne egy új munkatárs, akinek fő feladata volna felkutatni, kapacitálni a fiatalokat, akik együtt zenélnének – akár az egyházmegyét, de akár egyházunk közel háromszáz gyülekezetét is végigjárva és

nem megelégedve a tizenkét evangélikus gimnázium diákjairól sem. Bizonyos idő után szakmai képzési programot lehetne szervezni részükre.

Ócsai Zoltán lelkes barátommal ugyan már három éve szervezünk országos zenei táborot, de profi, keresztény tanárookra volna szükségünk, akik nemcsak szakmai, hanem lelki vonatkozásban is felkészítik a fiatalokat. Itt is a kapacitás hiánya jelent problémát. Hosszabb távon tervezzük, hogy kezdő és haladó könnyűzenei kurzusokat szervezünk szélesebb körben.

Tudomásul kell venni, hogy a könnyűzene már az egyházzene részévé vált. Gondoljunk csak Győri János Sámuelre – ő rakta le hazánkban az egyházi könnyűzene alapjait a Hermóns együttesrel, amely már 1965 adventjén együtt játszott –, illetve később a Benze fivérekre, a Koczor fivérekre.

Jelenleg is számos tehetséges evangélikus fiatal áll össze zenekarba, kórusba, és megérezésem szerint nem mondanának nemet egy-egy utcai szolgálatra. Mindent azonban meg kell szervezni: a technikát, az engedélyeket – ez a zenekarok vezetőinek sokszor már erőn felüli feladat. De egy Jubál fesztiválon, egy solymári gospel-fesztiválon – és még sorolhatnám – természetesen ott vannak egyházunk fiatal muzsikusai. Az említett táborunkkal kapcsolatban pedig vannak már határozott elképzeléseink arról, hogy a képzést záró úgynevezett vizsgakoncerteket majd mi is az utcán tartjuk.

Zenekari oldalméret Kőszeg főterén – a Szérlőzsa az utcára is kivonult

Zenés magvetés

► Bizonyára sokan emlékeznek – még ha nem jutottak is el a koncertekre –, hogy júniusban a Westend City Center bevásárlóközpont tetőteraszáról szólt a dicsőítés Istennek – Istenről. A budapesti soul- és gospel-fesztivál persze nem az első és egyetlen igazán nagy közönséget megmozgató keresztény zenés rendezvény. László Viktort, az Ez az a nap! elnevezésű program keretében megrendezett dicsőítések és evangélizációk szervezőjét tapasztalatairól kérdeztük.

– Osztja-e azt a véleményt, hogy az utcán megszólaló keresztény könnyűzenének világszínvonalon kell megszólalnia ahhoz, hogy az emberek egyáltalán elkezdjenek a tartalomra figyelni?

– Természetesen minőségi dolgokra jobban figyelnek az emberek, de ez senkinek ne vegye el a kedvét a szolgálattól. Az utcai

zenélés kemény missziós terület, Magyarországon kevesen merik vállalni az efféle kihívást. Ami fantasztikus hatású tud lenni, az a gyerekelőadás. Legyen bármilyen, meglepő, hogy mennyire odafigyelnek rá...

– Mi a személyes motivációja, és miért tartja fontosnak, hogy „kivigyék” a terekre Isten üzenetét?

– A fontosság számomra nem kérdés, kell, hogy Isten egyháza láthatóvá váljon. Különben azt hiszik rólkunk, hogy beérjük „önképzőkör szinttel”...

– Az Ön által szervezett rendezvények milyen gyümölcsöket teremnek?

– A magvetés biztos formái ezek, de a személyes lelki segítség is mindig nagy igény van. Rendezvényeinken az emberek közelebb lépnek Istenhez és az egyházhoz. A Westend-tetőn valaki megjegyezte, hogy ő is szeretne egy közösséghez tartozni, mert nem is gondolta volna, hogy ilyen nyitottak a keresztények. Úgy gondolom, minden „világi helyen” – akár az utcán – szervezett megmozdulás igazi misszió.

TEOLÓGIA DIÓHÉJBAN

A kinyilatkoztatás értelmezésének hagyományos és új modelljei

■ SMIDÉLIUSZ ANDRÁS

A keresztény teológia egyik – évszázadok alatt kikristályosodott – alapfelismerése, hogy Isten akaratának, természetének és céljainak megértése emberi eszközökkel nem lehetséges. Magunktól nemcsak hogy kapcsolatba nem lépünk vele, de mondani sem tudunk róla semmit. Amikor a teológia kinyilatkoztatásról beszél, akkor annak a meggyőződésének ad hangot, miszerint ő maga is rászorul arra, hogy „elmondják neki, kicsoda Isten”. A kinyilatkoztatás teológiai értelemben tehát azt jelenti, hogy Isten önmagát tárja fel, önmagáról tanúszkodó megnyilatkozással fordul az ember felé, a vele való találkozás és a vele való közösségre lépés aktusában.

A kinyilatkoztatás mint olyan nem tartozik a Biblia központi fogalmai közé, sokkal inkább a teológiai gondolkodás tette kikerülhetetlen alappillérré. Itt azonban többféle megközelítéssel is találkozhatunk aszerint, hogy a különböző teológiai történelmi korszakok és iskolák képviselői mennyire az informatív ismeretközlésre (protestáns ortodoxia, neokolasztika) vagy az Isten emberrel való személyes találkozásának motívumára (Emil Brunner), esetleg az emberi tapasztalatra (Schleiermacher) helyezték a hangsúlyt Isten kinyilatkoztatásával kapcsolatban.

A kinyilatkoztatás mint kifejezés a görög „apokaliptó” (leleplezni, feltárni), „apokalipszis” (kijelentés, felfedés), illetve „fanero” (kinyilvánítani, kihirdetni), „faneroszisz” (kijelentés, kinyilatkoztatás) fogalmára vezethető vissza. Eredeti értelme szerint a korábban eltakart, illetve ismeretlen valóság felfedését, leleplezését, megismertetését jelenti. Nem kizárólag keresztény értelemben használatos, hiszen jelen van a vallások világában is. Kereszténységen kívüli használatára ugyanakkor az jellemző, hogy ott legtöbbször maga az ember próbál eltitkolt, elrejtett ismeretek birtokába jutni a rendelkezésére álló eszközökkel, praktikákkal.

Keresztény értelemben a kinyilatkoztatás nem e világ (immanens), de nem is egyszerűen a megismerés határán túli igazságok feltárása, hanem találkozás az élő Istennel.

Klasszikus módon megkülönböztetjük egymástól a külön és az egyetemes kinyilatkoztatást. Külön kinyilatkoztatásnak nevezi a teológia azt az eseményt, melynek során Isten irgalmas szeretettel „belenyúl” az emberi történelembe Jézus Krisztus személyében, hogy általa váltsa meg a világot. Ennek az eseménynek a történetisége nem önmagában hordozza magát a kinyilatkoztatást, hanem

csak azzal az igei értelmezéssel, illetve annak a hitnek a megvallásával, hogy ebben a történelmi eseményben maga az élő Isten cselekedett. Éppen ebből következik a külön kinyilatkoztatásnak az a jellegzetessége, hogy kimondottan az Isten igéjén tájékozódó engedelmes hitben ragadható meg az ember számára. Ez pedig azt mutatja, hogy a történelmi és történelem feletti elem ez esetben is kölcsönösen kiegészíti, sőt nem nélkülözheti egymást. Jézus Krisztus élete egyszerű történelmi esemény maradna Isten igéjének értelmezése nélkül, s ugyanígy a Krisztusról szóló vallástétel is súlytalan beszéd maradna a Krisztus-esemény történelmi valósága nélkül. Ez a történelmi valóság szorul háttérbe olyankor, amikor a teológia kizárólag tant vagy könyvet (Biblia) lát a kinyilatkoztatásban, megfélekedve arról, hogy az mindegyiknél mégiscsak esemény.

Az egyetemes kinyilatkoztatás gondolata a Római levél 1. fejezetére vezethető vissza: „Ami ugyanis nem látható belőle [Istenből]: az ő örök hatalma és istensége, az a világ teremtésétől fogva alkotásainak értelmes vizsgálata révén meglátható.” (20. vers) Tehát már a teremtett világ vizsgálata során is rácsodálkozhat az ember Isten léteire és hatalmára. Ezen a ponton Augustinus az Isten lábnyomát őrző emberi értelem csodájáról, Aquinói Tamás a világ rendezettségéről, egyes 20. századi teológusok pedig a világ szépségének felfedezéséről beszélnek. De a teremtett világ egy-egy konkrét pontján is határozott nyomot hagy Isten léte és hatalma, ezek közül az emberi lelkiismeret mint íratlan erkölcsi törvényt, valamint a történelmet mint a világhatalmú Isten munkájának színhelyét említhetjük meg.

Mind ezek mellett is fel kell azonban figyelnünk az egyetemes kinyilatkoztatás hiányosságaira. Ez ugyanis segít felismerni Isten létét és hatalmát, de nem segít kapcsolatra magával Istennel. Engednémi bepillantást Isten akaratába a szívbe írt törvény ablakán keresztül, ez a kép azonban mégiscsak homályos, konkrét erkölcsi kérdésekben nélkülözi az éles kontúrokat. Rávilágít az ember elveszett állapotára Isten előtt, de semmit nem mond Isten áldozatvállaló irgalmas szeretetéről és üdvözítő akaratáról.

Az egyetemes kinyilatkoztatás jelentőségét az egyes teológiai irányzatok képviselői különbözőképpen értékelték. E különbözőségek feszültsége a 20. századi teológia egyik éles dialógusában, az úgynevezett Barth-Brunner-vitában tört a felszínre a legelevenebben. Az emberi természetben teremttségénél fogva meglévő, az isteni kinyilatkoztatáshoz illeszkedni képes „kapcsolópont” elleni tiltakozásában Barth egészen odáig megy,

hogy egyenesen tagadja az egyetemes kinyilatkoztatást, elvetve annak bármilyen lehetőségét, hogy az ember Krisztuson kívül istenismeretre tehetne szert.

Erre a hatásaiban máig érzékelhető felfogásra ad választ Wolfhart Pannenberg érvelése (Wolfhart Pannenberg: *Rendszerezés teológia* 1. Fordította: Göröf Tibor. Osiris Kiadó, Budapest, 2005; 147–200. o.). Pannenberg a kinyilatkoztatás helyét egyértelműen és határozottan a történelemben látja. Ezen belül természetesen a Krisztus-eseményre, különösen is Jézus Krisztus feltámadására helyezi a hangsúlyt, de szerinte Isten önfeltáradása nem közvetlenül, hanem kifejezetten közvetett módon történik. Nem valamiféle természetfeletti, külön esemény ez, hanem olyasmi, amely a „megszokott” történelemben megy végbe, felfogható pedig a kinyilatkoztatás helyszínéül szolgáló közeg (történelem) végén válik.

Mind ez azt jelenti, hogy Pannenberg nem „csupán” az üdvtörténetre gondol, amikor történelemlről beszél. Számára Isten kinyilatkoztatásának helye az egyetemes történelem. Így hozzáférhető valóság mindenki számára, akiben csak nyitottság van az isteni önközlés felfedezésére. Ez Jézus sorsában és feltámadásában lesz felfoghatóvá, méghozzá oly módon, hogy abban megelőlegeztem már megjelenik a történelem vége is. Ez segíti az embert abban, hogy Isten-tapasztalatában ne kelljen a sötétben tapogatóznia.

Pannenberg érvelése szerint a Krisztus-esemény nem elszigetelt kinyilatkoztatásként áll a történelemben. Éppen ellenkezőleg, együtt kell látnunk Istent Izráellel való kapcsolatának történetével, illetve ennek összefüggésében kell értelmezni is. Hasonlóképpen a Jézus korát követő időben sem értelmelem kinyilatkoztatásról beszélni, de ez semmiképpen sem valami új módon történik, hanem a már véglegesnek nyilvánított jézusi kijelentés „követelményrendszerét” szerint.

Összességében elmondható, hogy a kinyilatkoztatás pannenbergi felfogása figyelemre méltó válasznak bizonyul a „történelmi Jézussal” szemben többnyire szkeptikus 20. századi teológia kijelentéseire. A történelemben konkrétan felfedezhető és megragadható Krisztus-eseménynek – szűkebb értelemben a feltámadás objektív eseményének – a hangsúlyozása szintézisben mutatja meg a kinyilatkoztatás korábban megkülönböztetett két oldalát (külön és egyetemes), és nem utolsósorban ismét közelebb vonja azokat, akik Barth és Bultmann hatása nyomán igencsak távol kerültek egymástól a teológiai gondolkodásban: a történelmi Jézust és a hit Krisztusát.

Egy jó baráthoz írt reformátori levél

Ötszázhuszonöt éve született dr. Luther Márton (Eisleben, 1483. november 10. – Eisleben, 1546. február 18.). Az alábbi – sokak számára ismeretlen – levelében Luther azon okokat adja elő, amelyek arra kényszerítették őt, hogy VIII. Henrik angol királlyal keményen bánjon el, a „Felelet Henrik angol királynak a babiloni fogságról szóló értekezés ellen írt könyvére” című írásában. Ez a személyes hangvételű írás talán négy-száznyolcvanhat év múltán is hozzásegít bennünket a reformátor személyiségéről kialakult kép teljesebbé tételéhez. A levelet – Garai András jóvoltából – rövidítve, de nem értelemszavó kihagyással, betű szerinti pontosságra törekedve közöljük dr. Masznyik Endre fordításában.

Kegyelem és békeség Krisztusban. Leveletet, különösen jó barátom, a megváltott Dániel révén megkaptam és örvendek, hogy Isten igéjét oly nagyra becsülsz, hogy az ő akaratáért semmiféle fáradságtól és feladattól vissza nem riadsz. Minthogy pedig tudni akarjátok annak okát, amiért én az angol királynak

oly kemény feleletet adtam, hogy ellenfeleimmel szemben helyt állhassatok, értékre adom, hogy amit tettem, azt jól megfontolva cselekedtem és, hogy többé soha nem bánok el szelídséggel a káromlókkal és hazudozókkal, mert prédikálásom és irogatásom dolga a tetőpontra hágott és végéhez közelít.

Tudjátok, hogy Krisztus, Péter és Pál sem voltak mindenkor szelídek. [...]

Ámde amint mondtam, csak hadd érvényesüljön az Istennek ítélete, hogy megbotránkozzanak és ellessenek mindazok, akik ő hozzá nem méltók, amint János 6. (60. v.) szerint sok tanítvány elhagyta Krisztust, mondván: Kemény beszéd ez; kicsoda szívelheti meg azt?

Éppen ezért kedves barátom, ne csodálkozzatok azon, hogy az én irásomon oly sokan megbotránkoznak. Hát így kell annak lennie, hogy kevesen maradjanak meg az evangéliomnál. És az evangéliom senkinek sem oly ellenszenves, mint a hamislelkűeknek, akik barátainak adják ki magukat s aztán, ha egy kis-

sé nehéz sorba jutnak, elpártolnak attól; ugyan hogy áldoznák fel ezek azért éltüket, ha a pillanat, vagy az üldözés úgy hozná magával.

Egyszóval, hogy miért vagyok oly kemény, az majd a maga idején kivilágosodik. Aki nem akarja elhinni, hogy ezt jóindulatból és jól cselekedtem, hagyjon békét dolgomnak; majd beismeri ezt egykoron. Az én kegyelmes uram és sok más barátom is figyelmeztetett már engem erre a dologra, ámde mindenkor csak azt feleltem, hogy nem akarom és nem is hagyhatom abba a dolgot. Az én dolgom nem alku tárgya, ahol engedni vagy egyezkedni, avagy félre állni lehetne; elég bolond voltam, hogy eddig megcselekedtem. Ezzel Istennek ajánlak titeket. Írtam Wittenbergben, Bertalan nap után való csütörtökön 1522.

LUTHER MÁRTON

Forrás: D. Luther Márton művei, III. kötet (Pozsony, 1906), 357–358. oldal.

HETI ÚTRAVALÓ

Íme, most van a kegyelem ideje! Íme, most van az üdvösség napja! (2Kor 6,2)

Szentháromság ünnepe után a 25. héten az Útmutató reggeli s heti igéi az utolsó ítéletről és a rá való felkészülésről adnak tanítást; mert oda kell állnunk Isten ítélszéke elé! Luther írja: „Az ítélet napja úgy jön el, hogy örömmel lesz a hívőknek s igaz keresztényeknek, de rémnap lesz a hitetleneknek és istenteleneknek. Egyet monddok: láss a megtéréshez; mert az ítélet nap nem marad el!” „Add tudtomra, Uram, életem végét, hadd érsem meg, milyen mulandó vagyok!” (Zsolt 39,5; LK) „Bizony, bizony, mondom tinéktek: mind, aki megtartja az én beszédemet, az halált nem lát örökké”, mert „átment a halálból az életbe” – bátorít Jézus (GyLK 702; Jn 5,24b). Az ő földre jöttével „az Isten országa közöttetek van” (Lk 17,21)! Míg el nem jön az Emberfia ítéletnapja, addig tart a kegyelmi idő, s ez mindazoknak az üdvösség napjává lehet, akik megtérnek hozzá. Az Úr Jézus dicsőséges visszajövetelének napja titok; egy időben lesz látható mindennek számára, mint a villámlás. De követői számára nem titok, hogy „akár élünk, akár meghalunk, az Úr éi vagyunk” (Róm 14,8). „Nekték megadatott az Isten országának titka” – mondta tanítványainak az Úr (Mk 4,11), s megmagyarázta a magvető példázatát (lásd Mk 4,1–9). Isten igéjét tisztán s igazán hirdette az 525 éve (1483. november 10-én) Eislebenben született Luther Márton. Számára a Szentírás központja, „egyedül Krisztus” volt! Ezt meg is vallotta a wormszi birodalmi gyűlésen: „Ha csak a Szentírás bizonyosságával vagy világos észokokkal meg nem győznek, lelkiismeretem Isten igéjének foglya, semmit vissza nem vonhatok, és nem is akarok. Itt állok, másként nem tehetek!” (Konfirmációi kate) Reformátorunk névnapján Jézus a nagy megpróbáltatás idejéről tanít: „...királyok elé állítanak énérted, bizonyosság nekik.” De „nem ti vagytok, akik szóltok, hanem a Szentlélek”. S „aki mindvégig kitart, az üdvözüli” (Mk 13,9.11.13)! Nemcsak a zsidóknak íródott ez a figyelmeztetés, de az „ágotai hitvallású, evangélikus-lutheránus”, mai keresztényeknek is: „Ne feledkeztek meg vezetőitekről, akik az Isten igéjét hirdették nektek. (...) Jézus Krisztus tegnap, ma és mindörökké ugyanaz. Különböző idegen tanításoktól ne hagyjátok magatokat félrevezettetni.” (Zsid 13,7–9) János óv az Antikrisztustól s tévnyilatkoztatástól: maradjunk meg Krisztusban! Ha „megmaradtok ti is a Fiúban és az Atyában”, tiétek lesz az ígért, „az örök élet” (1Jn 2,24.25). A Miatyánk három kérésének (Mt 6,10.13) teljesítésére gyakorlati példát láthatunk a Gecsemáné-kertben történekre figyelve. Isten királysága eljöttének előfeltétele Jézus kereszthalála; „...ez a pohár...” – „...legyen meg a te akaratod.” – „Virrasztatok, és imádkoztatok, hogy kísértésbe ne essetek...” (Mt 26,42b.41a) Az Emberfia eljövételének idejét csak az Atya tudja; a mi dolgunk a vigyázat! Jézus négyszer mondja: „Vigyázzatok, legyetek ébren, mert nem tudjátok, mikor jön el az az idő!” (Mk 13,33) Vigyázzatok, ezt kiáltják az őrállók: „Jön az Úr, sugártól fényes... / Jöjj, Jézus, drága kincs... / Üdv, hozsánna!” (EÉ 493,2)

■ GARAI ANDRÁS

FOTO: VITALIS JUDIT

Kedves Gyerekek!

GYERMEKVÁR

Rovatgazda: Boda Zsuzsa

► Nyolc hete indult hétrészes sorozatunkban Jézus példázataihoz kapcsolódó keresztretjvényeket oldhattok meg. A megfejtéseket egyben, összegyűjtve küldjétek el szerkesztőségünk címére (Evangelikus Élet szerkesztősége, 1085 Budapest, Üllői út 24.). A borítékra írjátok rá: Gyermekvár.

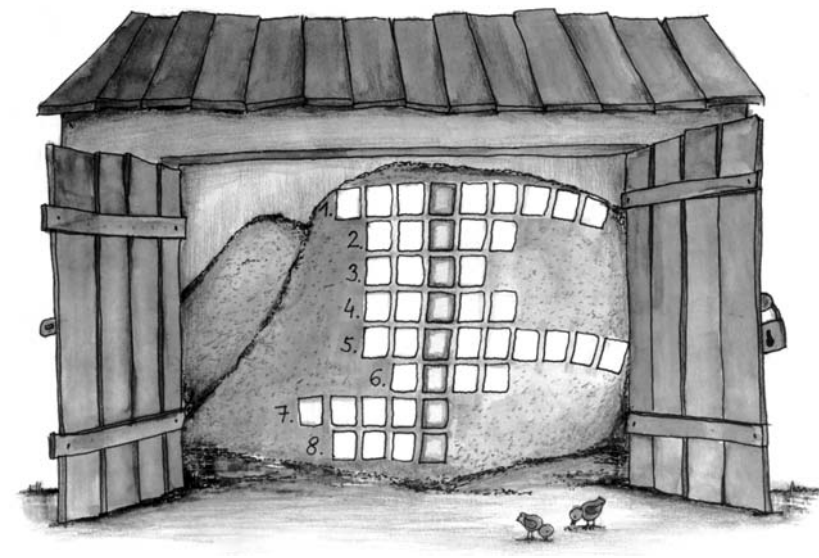
- „Egyél, ..., vigadozzál!”
- Gabonataroló, más szóval.
- Ekkor kéri el a lelkét.
- Arat, más szóval.
- A gabona „szülőhelye”.
- Felhalmoz, más szóval.
- Épület létrehoz.

Egészítsd ki a mondatot!
A gazdag túl sokat
és nem gondolt arra, hogy nem él örökké.

5. – A bolond gazdag

A megfejtéshez olvassátok el Lukács evangéliumának a 12. fejezetéből a 13. versből a 21. versig terjedő részt!

- Ilyen volt a gazdag, miután betakarította a termést.

RAIZ: JENES KATALIN

Mennyei harmónia

Kórustalálkozó Ikladon

A hagyományokhoz híven a reformáció ünnepét megelőző vasárnapon gyűltek össze ismét az Észak-Pest és Nógrád megyei énekkarok, hogy – az éneklés örömeért és Isten dicsőségére – bemutassák egymásnak új darabjaikat. Az idei évben Ikladon találkoztak a kórusok. A templom kissé szűkösen bizonyult, de – a je-

dengeleg, Erdőkürt, Galgaguta, Iklad, Penc, Rád, Vác és Vanyarc, továbbá az aszói evangélikus gimnázium énekkara és a Te Deum kamarakórus.

Az erdőkürtiek szolgálata után Ságly Balázs domonyi lelkész tartott áhítatot a mennyei harmóniáról és Isten dicséretéről.

FOTO: MENCSÉRPÉTER

lenlővők nagy meglepetésére – a kétszázötven férőhelyen háromszázhuszan is elfértek.

Felkészültségüknek köszönhetően az énekkarok jól szerepeltek két-két választott darabjukkal. A következő települések kórusai vettek részt a találkozón: Acsa, Aszód, Domony, Egházás-

Az alkalom végén a résztvevők elénekeltek a közös darabot, melynek kottáját minden énekkar előre megkapta. A hangversenyt követő szeretetvendégségen – a hideg idő feledtetése végett – mindenkit forró ikladi csipke-teával kínáltak a szervezők.

■ BABKA ANNA

Kong a háborús harang

Az elmúlt vasárnap ünnepi istentisztelet keretében adott hálát a maroknyi – körülbelül hetven egyháztagból álló – gyórsági gyülekezet százötven éves harangjáért. A családias alkalmon Ittész János, a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület püspöke hirdette Isten igéjét. Ezután dr. Kormos Gyula egyetemi adjunktus, harangkutató tartott rövid előadást a harangok üzenetéről és a gyórsági harang ismert történetéről. Elmondta, hogy a németországi Bochumban 1858-ban öntött – alul hatvankét centiméter átmérőjű – acélharang közel egy évszázadon keresztül a Soproni Evangélikus Tanítóképző Intézet harangja volt.

A háborúban súlyosan megsérült épület tornyában lévő harang Sopronban 1946. május 15-én szólalt meg utoljára, miközben az alagsorban tanévzáró ünnepséget tartottak. Történetét ezután több mint másfél évtizeden keresztül homály fedi. Később Káldy Lajos gyórsági lelkész szervezett gyűjtést, melynek eredményeként 1962-ben megvásárolhatták a harangot – azóta a gyórságiakat szolgálja.

■ MENYES GYULA

FOTO: KORMOS GYULA

ISTENTISZTELETI REND | 2008. november 9.

Szentháromság ünnepé után utolsó előtti megelőző (ítélet) vasárnap. Liturgikus szín: zöld.
Lekció: Mt 24,15–28; 1Thessz 4,13–18. Alapige: Jób 14,1–6. Énekek: 495., 499.

I., Bécsi kapu tér de. 9. (úrv.) Tóth Károly; de. 10. (német, úrv.) Andreas Wellmer; de. 11. (úrv.) Balicza Iván; du. 6. Bencéné Szabó Márta; II., Hűvösvölgyi út 193., Fehé de. 10. Macsodai Miklós; II., Modori u. 6. de. 3/4 II. Sztójanovics András; Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9. de. fél 10. (úrv.) Sztójanovics András; Csillaghegy-Békásmegyér, III., Mező u. 12. de. 10.; Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér de. 10. Bálintné Varsányi Vilma; Újpest, IV., Lebstücsk M. u. 36–38. de. 10. Solymár Péter Tamás; Káposztásmegyér, IV. Tóth Aladár út 2–4. de. 9. Solymár Péter Tamás; V., Deák tér 4. de. 9. (úrv.) Kovács Áron; de. 11. (úrv.) id. Pintér Károly; du. 6. (asztafi beszélgetések) Kovács Áron; VII., Városligeti fasor 17. de. 11. (úrv.) Aradi György; VIII., Üllői út 24. de. fél II. Szabó Bertalan Péter; VIII., Rákóczi út 57/a de. 10. (szlovák) Gulácsiné Fabulya Hilda; VIII., Karácsony S. u. 31–33. de. 9. (úrv.) Szabó Bertalan Péter; VIII., Bláthy Ottó u. 10. (Betánia Szeretetszolgálat) de. 9. Benkőczy Péter; IX., Gát utcai római katolikus templom de. 11. (úrv.) Koczor Tamás; Kőbánya, X., Kápolna u. 14. de. fél II. Benkőczy Péter; Kelenföld, XI., Bocskai út 10. de. 8. (úrv.) dr. Blázy Árpád; de. 11. (úrv.) dr. Blázy Árpád; du. 6. (vespera) Missura Tibor; XI., Németvölgyi út 138. de. 9. Missura Tibor; Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24. de. 9. (úrv.) Balicza Iván; Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17. de. 10. (úrv.) Bencéné Szabó Márta; XIII., Kassák Lajos u. 22. de. 10. Kende György; XIII., Frangepán u. 41. de. fél 9. Kende György; Zugló, XIV., Lőcsei út 32. de. 11. (úrv.) Tamásy Tamás; XIV., Gyarmat u. 14. de. fél 10. (úrv.) Tamásy Tamás; Pestújhely, XV., Templom tér de. 10. (úrv.) Szabó B. András; Rákospalota, XV., Juhos u. 28. (kistemplom) de. 10. Bátorvicsy Gábor; Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 10–11. de. 10. (úrv.) Vladika Zsófia; Cinkota, XVI., Batthyány I. u. de. fél II. Blatniczky János; Mátyásföld, XVI., Prodám u. 24. de. 9. Blatniczky János; Rákoshegy, XVII., Tessedik tér de. 9. Eszlényi Ákos; Rákoskeresztúr, XVII., Pesti út 111. de. fél II. Eszlényi Ákos; Rákosszabcsa, XVII., Péceli út 146. de. 9. Nagyné Szeker Éva; Rákosliget, XVII., Gózon Gy. u. de. 11. Nagyné Szeker Éva; Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3. de. 10. Győri Gábor; Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83. (református templom) de. 8. Győri Gábor; Kispeszt, XIX., Templom tér 1. de. 10. Széll Bulcsú; XIX., Hungária út 37. de. 8. Széll Bulcsú; Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89. de. 10. (családi) Győri János Sámuel; Csepel, XXI., Deák tér de. fél II. Zólyomi Mátyas; Budafoke, XXII., Játék u. 16. de. 10. dr. Fabiny Tamás; Budaörs, Szabadság út 75. de. 10. Endreffy Géza; Pilisvörösvár (református templom) du. 2.

■ Összeállította: BODA SZUSZA

Megtalálni az elveszett harmóniát

Tízéves a női misszió

► A női misszió legalább annyira szolgálja a férfiak javát, mint a nőké. E látszólag ellentmondást hordozó megállapítást igazolják Brebovszkyné Pintér Márta tapasztalatai, akivel az általa vezetett Női Missziói Szolgálat tízéves fennállásának apropóján beszélgettünk. A negyedszázada Luther-kabátot viselő lelkész az elmúlt évtized benyomásairól és feladatairól faggattuk – no és persze arról, hogy mit jelent nőnek lenni.

– Legelső lépésként egyedülálló szülők és gyermekeik számára rendeztünk nyári konferenciát, amelyet azóta is minden nyáron Révfülöpön tartunk. Én is e – D. dr. Harmati Béla elnök-püspöksége idején bevezetett – munkágnak az indulásakor maradtam magamra három kisgyermekkel, így tapasztalatból is tudtam, hogy sok egyedülálló szülőnek még arra sincs módja és ideje, hogy a gyermekével együtt pihenessen. A gyermeküket egyedül nevelő anyák nemcsak anyagilag, de lelkileg is gyarabban kerülhetnek nehéz helyzetbe, előfordul, hogy még a gyülekezetben sem igazán találják a helyüket. Számukra ez a nyári találkozás bátorítást jelent, így hazatérve jobb eséllyel kapcsolódnak be újra a gyülekezetük életébe. Egyébként a révfülöpi szolgálattevők többsége szintén egyedülálló, vagy egy-szülő családban nőtt fel.

A résztvevők visszajelzéseiből évről évre megbizonyosodhatok arról, hogy áldás kíséri ezeket a Balaton-parti alkalmakat: sokaknak teljes évre való feltöltődést jelent a hasonló sorsúak közösségében eltöltött idő. Ami pedig a gyermekeket illeti, nem egy akadt már közöttük, aki a konferencia hatására döntött úgy, hogy konfirmálni fog.

– Időközben a női misszió szolgálata más irányokban is kiteljesedett, változatos programjain az ország egész területéről érkező asszonyok találkozhatnak...

– ...hiszen fontosnak tartom, hogy a szórnyban élők is átéljék az egyház valódi nagyságát, azt, hogy együtt sokan vagyunk. Az asszonyhétvégék nem rejtett célja például – egybeként – gyülekezeti szolgálatra bátorítani a résztvevőket, és arra buzdítani őket, hogy bizottságot tegyenek Krisztusról. Hogy az asszonyok más asszonyokat is megszólítsanak. Nem véletlen tehát, hogy a misszió szó bekerült a női szolgálati ág elnevezésébe – a misszió a nők feladata is.

Abban kétségkívül nemzetközi tapasztalataim is sokat segítettek, hogy meg tudjam határozni a női szolgálat főbb irányvonalait. Küldetésünket azonban – önkéntes munkatársaimmal – alapvetően a hazai sajátosságok figye-

lembevételével fogalmaztuk meg ekképpen: alkalmat teremteni a találkozásokra, a tanulásra, az elcsendesedésre; lehetőséget adni az ökumenikus együttműködésre, leginkább pedig az evangélikus asszonyok bázisává válni.

– Sikerült megvalósítani a kezdeti célokat?

– Az érdeklődők az Evangélikus Élet oldalain is figyelemmel követhetik munkánkat. Legtöbb alkalmunkat az EvÉletben is meghirdetjük, egyikről-másikról utólag is beszámolunk. Számomra azonban a legnagyobb öröm – jóllehet ez természetesen nem a nyilvánosság előtt zajlik –, hogy az évek során egyre többen kerestek meg személyes problémáikkal, hogy egyre többen élnek a lelkipásztori beszélgetések lehetőségével.

lom, hogy ama édenkertbeli bűnbeesés nem csupán az Istennel való kapcsolatainkat rontotta meg, hanem a férfi és a nő közti harmóniát is. Ezért vallom teljes meggyőződéssel, hogy a női misszió a férfiak javát is szolgálja. Vagyis ennek az elvesztett harmóniának a megtalálásán is munkálkodik. Megnyugtathatjuk tehát a férfiakat, hogy rendezvényeinken egyetlen becsmélő mondat sem hangzik el róluk...

– Milyen tervekkel néz a jövőbe?

– A misszióban is szükség van megújulásra. A „ma asszonyának” eléréséhez, megszólításához stílust kell tudni váltani, és a megváltozott társadalmi viszonyokhoz alkalmazkodva új módszereket kell kidolgozni. Reménységem,

A SZERZŐ FELVÉTELE

Úgy vélem, az elmúlt évtized alatt a női misszió valóban egyfajta bázissá válhatott az Országos Iroda Üllői úti székházában.

– Egyedüli főállású munkatársként végzi itt a munkáját. Mindezt három gyermek mellett. Kap elég támogatást tőlük?

– Lelkészcsaládban nőtem fel, megtanultam, hogy akkor van áldás a szolgálaton, ha teljes odaadással végezzük. Ezt közvetítem a gyermekeim felé is; ma már számukra is ez a természetes.

– A női misszió elindulásakor nem tartottak az egyházon belül attól, hogy feminista indíttatású és szemléletű munkaág lesz?

– Bizonyára félték néhányan ettől, de aki figyelemmel kísérte szolgálatainkat, észre kellett, hogy vegye: misszióknak nem a harcos önmegvalósítás receptjeinek kidolgozására törekszik, hanem arra, hogy a nők – helyüket megtalálva – alkalmas szolgálattevői lehessenek az Úristennek. Feladatunk, hogy segítsünk megtalálni a női identitást, amely belesimul az isteni tervbe: harmóniában lenni Istennel és a férfi társal egyaránt.

– Alighanem sok férfi kíváncsi arra, milyen lehet, ha az asszony népszegyelemezik...

– Ez nyilván fordítva is igaz, de a viccet félretéve: nagyon fontosnak tartom, hogy férfiak és asszonyok külön-külön is egybe gyűljenek Isten igéjének fényében, és tisztazzák férfi vagy női mivoltukból adódó feladataikat. Azt gondo-

hogy fiatalabbakat is sikerül bevonnai a szolgálathoz. Egy dolognak azonban változatlanul a szemünk előtt kell maradnia, hogy tudniillik minden eszköznek ugyanazt a célt kell szolgálnia. Nekünk a szabadító, élő Jézusról bizonyosságot téve kell segítenünk, hogy Isten igéje megragadhasa az embereket.

– Akkor a stílusváltás jegyében szabad legyen feltennem végezetül egy „bulvármagazin” kérdést: mit jelent nőnek lenni?

– Isten ajándékának tekintem, hogy nő lehetek, még ha – úgy gondolom – a valóban hátrányosabb helyzetű nemhez tartozom is. Ugyanakkor minden nehézség ellenére egyedül nekünk, asszonyoknak adatik meg az anyaság öröme. Jártn olyan keleti országban, ahol a lánygyermeket még tanulni sem engedik. De hazánkban sincs egyenlőség férfi és nő között, gondoljunk csak a munkahelyekre – a fizetésbeli különbségekre...

Női mivoltunk lényegi értékét azonban mégis Afrikában járva értettem meg. Ott még drámaibb módon szembesülhetünk a bűnbeesés következményével, hogy megszűnt a harmónia férfi és nő között. Szenvedünk attól, hogy beteljesedett az ítélet: „...vágakozol férjed után, ő pedig uralkodni fog rajtad.” Mindezzel szemben van egy másik valóság is: Jézus megtörte ennek az ítéletnek az erejét, benne helyreállt a rend: „Krisztusban... nincs férfi, sem nő...”

■ SZEVEÉNYI ÁGNES

Volt egyszer egy iskola...

► A Soproni Evangélikus Tanítóképző Intézet alapításának százötvenedik évfordulója alkalmából jelent meg Varsányi Péter István könyve, mely az egyházi, majd állami intézmény utolsó évtizedeinek állít emléket. A soproni vármegyházán október 27-én szépszámú közönség előtt tartott bemutatón Abdai Géza alpolgármester, dr. Faragó Sándor, a Nyugat-magyarországi Egyetem rektora és ifj. Sarkady Sándor, az egyetem könyvtárának főigazgatója méltatta a kötetet.

„Mélyesen mély a múltnak kútja” – kezdte köszöntőjét Sopron alpolgármestere Thomas Mann idézve. Elmondta: ez az iskola szomorú példája a 20. század múltat eltörölő eszméinek, s ma, mikor az oktatás válságát kell megtapasztalunk, fontos megismerni azt a küzdelmet, amelyet itt igazgatók és tanárok folytattak a megmaradásért.

Dr. Faragó Sándor rektor kiemelte: egy könyv megjelenése mindig ünnep – szerzőnek, olvasónak egyaránt. Az iskola a tudás otthona, s minden iskolák közül a legfontosabb talán a tanítóképző, ahol a jövő alapjait rakjuk le. „Ha ez az alap rossz, milyen lesz a felépítmény?” – tette fel a kérdést a soproni egyetem vezetője. Az 1858-tól 1957-ig fennálló intézet jogutódja ma a győri és a szombathelyi tanítóképző kar. A soproni elődök üzenete, hogy komolyan kell vennünk a pedagógusképzést Magyarországon.

A Fejezetek a soproni evangélikus és állami tanítóképző történetéből (1921–1957) című könyv laudációját ifj. Sarkady Sándor tartotta. „Bár a fiatalabb generációk személyesen már nem ismerhetik a régi alma matert, csak kopott képeslapokról – mondta –, ülnek itt még azok közül, akik maguk élték meg, amit Varsányi professzor megírt.” Megjegyezte: sokan próbálkoztak már ezzel korábban is, de most akadt valaki, aki nem sajnálta a fáradságot, és háromévi kutatómunka után kezünkbe adta ezt a valóban hiánypótló művet.

Varsányi Péter István maga is vallotta a kötet születésének előzményeiről. Mint mondta, a sors kegyéből az intézményben utoljára végzetek közül ő lehet a legtovább tanító, alkotó egykori növendék, s mint ilyen kötelességének érezte lejegyezni iskolája történetének utolsó fejezeteit. „...a soproni tanítóképző megszűnt, épületét is elsodorta az idők vihara. Ez az intézet mégsem válhat addig csak múlttá, amíg még növendékei élnek és alkotnak” – idézi a szerző a könyv előszavában Unger Mátyas történetét, ugyancsak hajdani hallgatót.

Az evangélikus tanítóképző Deák téri épületének helyén évtizedekig bomba vájta sebhely tátongott, melyet a soproni népryelv csak „gödör”-ként emlegetett. A háború után állami kézben még több mint egy évtizedig működő intézmény régen megszűnt már, egykori helyén is társasházak magasodnak, de szellemisége, hagyományai és története tovább él – eleven bizonyítékként szolgál erre a könyv is!

■ KISS DÁVID

Környezetbarát temetkezés?!

ÜZENET AZ ARARÁTRÓL

Rovatgazda: Jerabek-Cserepes Csilla
E-mail: ararat@lutheran.hu

► Bizony, néhány éve már ilyen is van. Az alábbiakban kísérletet teszek arra, hogy beszámoljak néhány, az utóbbi években megjelent, adott esetben elég furcsának, esetleg megbotránkoztatónak tűnő temetkezési módról.

Nagy-Britanniában és az Egyesült Államokban már természetbarát temetkezési termékek egész sora kapható. Itt van mindjárt például az igazi, huszonegyedik századi, kajak alakú „Ecopod”, amely újrahasznosított újságpapírból készült, teljes mértékben lebomló koporsó.

Ez az eszköz egy új trend, a „természetes” temetések kiszélesedését jelzi. Ezek során nincs szükség balzsamozásra, sírboltokra, a terület vegyszeres kezelése vagy laminált koporsókra. Támogatói szerint az új temetési mód kevésbé károsítja a környezetet. Sokáig a hamvasztást környezetbarátabbnak tartották a hagyományos temetésnél, azonban az égetéshez használt anyagok alkalmazása erősen kétségessé tette, hogy helytálló-e ez a vélekedés. Hiszen a holttest elhamvasztása során fosszilis tüzelőanyagot kell használni, ami fokozza az üvegházhatást, ráadásul olyan káros vegyi anyagok kerülnek a levegőbe, mint például a fogsóanyagok fellelhető higany.

A környezetbarát temetés nem amerikai találmány, Európából gyűrűzött át a tengerentúrra, a briteknél már évek óta széles körben alkalmazzák, mára pedig egyre több amerikai államban is jelentős kereslet mutatkozik a szolgáltatás iránt. A kellekek nagy része is kontinensünkről származik, akárcsak az Ecopod, amelyet Angliában gyártanak, bár egyre növekvő ütemben terjednek az amerikai gyártmányok is.

A kínálat rendkívül széles, a természetes rost alapú halotti leplektől a fair trade (méltányos kereskedelem) származó bambuszkoporsókig terjed – ezeket fehéritetlen gyapottal bélelik ki. A biológiailag lebomló tárolók ára száz dollár körüli összegről indul, és három-

ezer dollárnál végződik; a legdrágábbakkal kézzel faragottak és/vagy festettek. Van azonban egészen egyszerű, teljesen hétköznapi, valójában csak túlméretes dobozok is negyvenötven dollárért.

Nagy-Britanniában a Green-Endings (azaz „zöld vég”) temetkezési vállalat „ökotemetéseket” bonyolít le, amelyeknek minden egyes fázisa környezetbarát: az elhunyt ruhája természetes anyagokból készül, a természetben zajlik a szertartás, és természetesen könnyen lebomló anyagból készül a koporsó is. A „zöld” temetések előtt a holttestet természetes anyagokkal takarják be, és szárazjeget használnak a hűtéshez. A koporsó számtalan anyagból készülhet a kartonpapírtól a bambuszig. Sőt egyes vállalatok olyan koporsót is ajánlanak, amelyet nem temetnek el az elhunytal, hanem újra felhasználják. Az ökotemetőkben nem találunk sírköveket, hanem fákra erősített kis táblák őrzik az elhunytak emlékét.

Hongkongban egészségügyi szakértők olyan ökokoporsó bevezetését fontolgatják, amely nemcsak a környezetet kímélné azzal, hogy gyorsabban ég el, ráadásul az égés során nem bocsát ki annyi káros anyagot, hanem a krematóriumok túlzásfokosságára is megoldást jelentene. A helyhiánnyal küszködő, kis területű Hongkongban ugyanis a hamvasztás szinte teljesen kiszorította a hagyományos, földbe való temetkezést.

Svédországban kísérletek folynak a környezetbarát temetkezés újabb lehetséges módszerével kapcsolatban: az elhunyt fagyasztással történő szárítása, majd porítása. A *New Scientist* című brit szaklap is beszámol az eljárásról. „Ami megmarad, az higiénikus, szagtalan por, amelynek víztartalma egy százaléknál

kevesebb” – idézte az angol lap azt a svéd kutatót, aki ezután már emberi holttesteken szándékozik eljárását kipróbálni. Az eljárás kidolgozója reméli, hogy a stockholmi kormány zöld utat ad ezen újszerű temetkezési eljárásnak, már csak azért is, mert – állításuk szerint – a svéd protestáns egyház már áldását adta rá.

Végül egy szimpatikusabb, ember- és természetközeli temetkezési mód az USA-beli Texasból. Az itt kialakított temetőben nincsenek kijelölt utak, sem sorba rendezett sírok, mint ahogy díszítésül szolgáló ültetett növények sem. Nincs semmi más, csak a természet, úgy, ahogy az annak rendje szerint kialakult. Az elhunytakat egy-egy nagy fa közelében helyezik végső nyugalomra, mindössze egy lepelbe burkolva.

A tulajdonos, George Russel évtizedekkel korábban határozta el az alternatív temető létrehozását, amikor Közép-Amerikában járva látta, ahogyan az erdőben a bennszülöttek kezükkel kaparták ki a sírt, amelybe halottaikat egyszerű lepelben temették el. „Hát nem csodálatos, hogy a testem halálom után ezt a gyönyörű fát fogja táplálni, amelynek ágain madarak raknak fészket?” – nyilatkozta Russel, aki úgy gondolja: így bizonyos értelemben az ember is annak a természeti szépségnek a részévé válik, amelyet ez a temető jelent. A természeti környezetet itt még virágok elhelyezésével sem szabad megzavarni. A síroknál csupán az elhunyt életrajzát ismertető táblácska emlékeztet az ott nyugóra.

■ Összeállította: BENKOVICS SÁNDOR

Ökumenikus püspöktalálkozóra került sor november 4-én az Északi Egyházkerület székházában. A római katolikus egyház küldöttségét dr. Erdő Péter bíboros, a reformátusét dr. Bölskei Gusztáv püspök, az evangélikusét pedig Ittész János püspök vezette. Az egyházvezetők értékelték a Biblia éve elnevezésű kezdeményezés eddigi rendezvényeit, majd egyeztettek az egyházak médiamunkájával és képzési stratégiájával, tényfeltáró tevékenységével, valamint az egyházfinanszírozással kapcsolatos kérdésekben. A tanácskozás zárásaként a püspökök közös áhitaton vettek részt a székház kápolnájában.

■ CZÖNDÖR ISTVÁN felvétele

Az Északi Egyházkerület közgyűlése november 21-én, pénteken 14 órai kezdettel ülést tart a Budahegyvidéki Evangélikus Egyházközség templomában (1123 Budapest, Kék Golyó u. 17.). A közgyűlés központi témája az Evangélikus Szolidaritási Alap lesz, a témában előadást tart ifj. Zászkaliczky Pál és Csorba Gábor. Erre az alkalomra szeretettel hívjuk és várjuk az Északi Egyházkerület közgyűlésének tagjait, a gyülekezetek lelkészeit és felügyelőit.

Dr. Fabiny Tamás püspök,
Benzúr László egyházkerületi felügyelő

A Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület közgyűlésének szavazati és tanácskozási joggal rendelkező tagjait a Győrött november 15-én, szombaton 9.30-kor kezdődő gyűlésre a 2005. évi IV. tv. 84. § (1) bekezdése alapján tisztelettel és szeretettel összehívjuk. Helyszín: az egyházkerület székházának tanácssterme (Győr, Bajcsy-Zs. u. 26). A közgyűlés nyilvános, minden érdeklődőt szeretettel hívunk és várunk rá. Erős vár a mi Istenünk!

Ittész János püspök,
Szabó György egyházkerületi felügyelő

HIRDETÉS

Meghívó

A Magyarországi Evangélikus Egyház nevében tisztelettel meghívjuk az első Katalin-napi evangélikus bála november 22-én a Budavári Önkormányzat aulájába (1014 Budapest, Kapisztrán tér 1.).

PROGRAM

- 18.00: Beköszöntő – Schulek Csaba
A bált megnyitja az est fővédnöke, dr. Fabiny Tamás, a Magyarországi Evangélikus Egyház Északi Egyházkerületének püspöke
Stúdium Dixieland Band
- 19.00: Bűfévacsoara
- 19.45: Völgyessy Szomor Fanni énekel
- 20.15: Vigh Zita Veronika és Major Péter profi táncosok standardtánc-produkciója
A Budapest–Fasori Evangélikus Gimnázium diákjai – bécsi keringő
Vigh Zita Veronika és Major Péter – latin tánc
A tánczenéről az est további részében a Violin zenekar gondoskodik.
- 23.00: Tombola

Műsorvezetők: Bényi Ildikó és Schulek Csaba.

Az est során az oldalteremben borkóstolót tartunk Opperheim József költő és Halász János szekszárdi evangélikus borász pincészetéből.

A tombolajegyek árából befolyt összeg az orosházi és a gödöllői anyaóv intézetek támogatását szolgálja.

Jegyek korlátozott számban a Huszár Gál papír- és könyvesboltban kaphatók (1052 Budapest, Deák tér 4., tel.: 1/266-6329) 3000 forintos áron.

HIRDETÉS

Iránytű

Huszonnyolc téma – keresztyén szemszögből
Élő Víz Füzetek 3.

Megjelent az Iránytű című kötet, amely a missziói szórólapok gyűjteménye. Egyéni és gyülekezeti használatra egyaránt ajánljuk. A szórólapok szövegét bibliai igékkel és a téma feldolgozását segítő kérdésekkel egészítettük ki.

A témák: Mi az élet célja? (Gáncs Péter) • Hogyan találom meg Istent? (Széll Bulcsú) • Kétség és bizonyosság, avagy még hitünk is relatív? (Szökéné Bakay Beatrix) • Igaz-e a Biblia? (Győri Gábor) • A tudomány megcáfolja a Bibliát? (Szakács Tamás) • Korszellelem (dr. Garádi Péter) • Szeztakérdés (dr. Szentpétery Péter) • A babonáról józanul (Győri Gábor) • Jézus és a gyermekek (Szöke Mirjam) • Felneveltek gyermekekről (Szökéné Bakay Beatrix) • Ébredj, ifjúság! (Győrfi Mihály) • Az Isten akarata szerinti férfi (Széll Bulcsú) • Öregség (Sztójanovics András) • Szeretlem és szexualitás (dr. Cserháti Péter) • A házasság (Győri János Sámuel) • Néhány szó a válásról (dr. Reuss András) • Válás és haláleset a családban (Szökéné Bakay Beatrix) • Kiutak a magányból (Zászkaliczky Péter) • A homoszexualitásról (dr. Győri Gábor) • Gondolatok az abortuszról (dr. Drenyovszky Irén) • Gondolatok a depresszióról (Honti Irén) • Gondolatok az öngyilkosságról (Honti Irén) • Van segítség az alkoholbetegségből (dr. Sárkány Angyal) • Függetlenség a függőségtől! (Ráckeresztúri Drogerápiás Otthon) • Betegség (Bolla Árpád) • A betegségről és a szenvedésről (Ittész János) • A halál: közelség vagy távolság? (Szabik Imre) • A halál felé, benne és utána (Ribár János)

Ára: 500 Ft. Megrendelhető az Evangélikus Missziói Központ címén: 1656 Budapest, Pf. 22. Tel.: 1/400-3057. E-mail: evmis@lutheran.hu.

További iratmissziós, evangélicációs és rádiós anyagainkról honlapunkon tájékozódhat: <http://misszio.lutheran.hu/>.

Dr. Balikó Zoltán személynében a Pécsi Evangélikus Egyházközségben negyvenhét éven át szolgált lelkészül – Balikó Zoltán – legidősebb fiát iktatta a gyülekezet felügyelői szolgálatába múlt vasárnap Németh Zoltán. Az igazgató lelkész az ünnepi istentiszteleten áldást kívánt az új felügyelőt körbeálló presbiterek életére és munkájára is.

■ DR. SRAMÓ ANDRÁS felvétele

HIRDETÉS

Szeretettel és tisztelettel meghívjuk kedves családjával együtt a pesterszébeti evangélikus templomban november 16-án, vasárnap 17 órakor kezdődő jubileumi zenés áhitatunkra, melyet hűséges organista karnagyunk, Bencze István hetvenéves, megszokott nélküli szolgálata kapcsán rendezünk. Közreműködik a kelenföldi evangélikus ének- és zenekar. Vezényel: dr. Bence Gábor. Alt szölvő: Bakos Kornélia. Koncertmester: Hoós Andrea. Orgonál: Bence István. Igét hirdet: Gáncs Péter püspök.

BÉRES Az egészséges emberért

Hogy minden mozdulat könnyű lehessen

Az idei nyáron szerencsénk volt, hiszen igazi kellemes nyári melegben lehetett részünk. A természet ajándékaként pedig a kellemes időjárás októberben is folytatódott, így mindenki jól járt, aki szereti az úszást és a vízi sportokat. Azonban nem mindannyian csak kedveteléből úszunk. Sokan vannak olyanok, akik azért választják a mozgásnak ezt a formáját, mert az ízületeik nem bírják a nagyobb megterheléssel járó sportokat. Azt gondolnánk, hogy ez elsősorban az idősebbek problémája, de egyre több az olyan fiatal, aki panaszkodik, hogy fáj a válla, a térdje vagy a könyöke.

Vannak dolgok, amelyeket természetesnek veszünk. Ilyen az egészség is. Sokat emlegetett mondás, hogy csak akkor jut eszünkbe, milyen fontos is az egészségünk, amikor valami baj van. Így van ez az ízületeink esetében is. Nem is gondolunk rá, hogy egész életünkben mekkora megterhelésnek vannak kitéve. Minden egyes apró mozdulatunknál egyszerre több ízületünk is

használatuk. Van, amikor egy-egy ízületet akaratlanul is nagyobb megterhelésnek tesszük ki, így például ha csak egy kis túlsúlyunk van, akkor a térd- és bokaizületünknek máris nagyobb megterhelést kell elviselnie, mint normális esetben.

Azt sem szabad elfelejteni, hogy ahogy idősödünk, úgy az ízületeink is velünk „korosodnak”. A porcanyagcsereje az életkor előrehaladtával lelassul, a porccellomány megvékonyodik, és csökken a rugalmassága. Az ízületi porcok kopását késleltethetjük, illetve regenerálódásukat elősegíthetjük olyan hatóanyagokkal, mint a glükózamin-szulfát és a kondroitin-szulfát.

A Béres Egészségtár — Porcerő Forte filmtabletta ízületi betegségekben szenvedők különleges táplálkozási igényeihez igazított összetételű, speciális — gyógyászati célra szánt — tápszer glükózamin-szulfáttal, kondroitin-szulfáttal és metil-szulfonil-metánnal (MSM).

Miért ajánljuk ezt a készítményt?

A glükózamin-szulfát és a kondroitin-

tin-szulfát hozzájárul a porc fő szerkezeti elemeinek felépítéséhez és fenntartásához, így fontos szerepet játszik az ízületi porcok épségének megőrzésében és regenerálódásukban.

A metil-szulfonil-metán (MSM) szerves formában kötött ként tartalmazó vegyület, mely elősegítheti a porc egészséges szerkezetének megőrzését.

A Porcerő Forte filmtabletta összetevői hozzájárulnak a normális porcképződéshez, elősegítik a porcok épségének megőrzését és regenerálódását, így az ízületek megfelelő mozgathatóságát.

A Porcerő Forte filmtabletta alkalmazása javasolt:

- Sportolóknak, akiknek az ízületei fokozott igénybevételnek vannak kitéve.
- Idősebb korúaknak az ízületek egészséges működéséhez és a normális porcképződéshez.
- Túlsúlyos személyeknek és nehéz fizikai munkát végzőknek az ízületek túlterheltsége miatt.

HÍREK, KÖZLEMÉNYEK, ESEMÉNYEK

A Biblia éve jegyében november 8-án, szombaton 17 órakor gyülekezeti délutánt tartunk Budakeszin a Szent László Házban. Meghívott előadóink: Hylarion énekegyüttes – A Biblia a reneszánsz zenében; dr. Harmati Béla László művészettörténész – A Biblia az evangélikus egyházművészetben Magyarországon.

November 10-én, hétfőn 17 órai kezdettel az Üllői út 24. alatti teremben (a könyvesbolt mellett) az evangélikus Vallási Néprajzi Munkacsoport és a Magyar Evangélikus Értelmiségi Társaság meghívására Veres Emese-Gyöngyvér vitetett képes előadást tart A Biblia a nép használatában címmel.

A Farkasréti ökumenikus esték következő alkalmán, november 10-én, hétfőn 18.30-kor Sánta Ibolya református lelkész „Öreg Biblia – fiatal nemzedék” – A fiatalok biblia-kepe és bibliaismerete címmel tart előadást és vezet beszélgetést. Helyszín: Budapest XI., Németvölgyi út 138., evangélikus-református templom.

A rákoszentmihály-sashalmi evangélikus gyülekezetben (1161 Budapest, Hősök tere 10–11.) minden hónap második keddjén Taizé-ima és énekegyüttlés. A legközelebbi alkalom november 11-én, kedden 19 órakor lesz. Előtte 18.30-kor agapé (esti uzsonna). Információ: <http://gyertyafeny.lutheran.hu/>.

A Serkenj fel, aki aluszol! – A magyar evangélikus ébredés kiemelkedő egyéniségei a 20. században című sorozat keretében az Evangélikus Belmissziói Baráti Egyesület (EBBE) következő havi alkalma november 13-án, csütörtökön 17 órakor kezdődik az Országos Iroda utcáról nyíló földszinti termében (Budapest VIII., Üllői út 24.). Az alkalmon Zászkaliczky Pál testvérünk életét és szolgálatát ismerhetjük meg közelebbről. Előadó: Zászkaliczky Pál nyugalmazott lelkész.

A kelenföldi Középkör legközelebbi alkalmán dr. Szilágyi Csaba történész beszél az igen aktuális Társadalmi kérdések – keresztény válaszok 1919 és 1945 között témáról a most megjelenő tanulmánykötete alapján. Minden érdeklődőt szeretettel várunk november 14-én, péntek este 8-ra gyülekezetünk tanácstermébe, a Budapest XI. ker., Bocskai út 10-be. Középkörünk minden hónap második péntekének estéjére szervez előadásokat és beszélgetéseket.

A dunaföldvári gyülekezet felújított templomáért ünnepi hálaadó istentiszteletet tart november 15-én, szombaton 16 órakor. Igét hirdet Lupták György esperes. Rövid zenei résszel közreműködik Lipták Ildikó (fuvola) és a Szín-podium hagyományörző együttes. Helyszín: evangélikus templom, Templom u. 36.

A Budapest-Angyalföldi Evangélikus Egyházközség temploma felszentelésének hetvenéves jubileumáért hálaadó istentiszteletet tartunk november 16-án, vasárnap 10 órai kezdettel. Az igehirdetés szolgálatát Gáncs Péter püspök végzi. Az ünnepre mindenkit szeretettel hívunk.

A gyülekezet presbitériuma

A csepeli evangélikus gyülekezet november 16-án, vasárnap 10.30-kor kezdődő istentiszteletén ünnepi temploma felszentelésének nyolcvanadik évfordulóját. Az igehirdetés szolgálatát dr. Fabiny Tamás, az Északi Egyházkerület püspöke végzi. Az istentiszteletet követő ünnepi közgyűlésen megemlékezünk a templom és a gyülekezet történetéről. Ünnepeinkre tisztelettel és szeretettel hívjuk és várjuk.

Zólyomi Máttyás lelkész

HALÁLOZÁS

Szomorú szívvel tudatjuk, hogy Görög Tiborné, született Podhrádszky Márta október 31-én, nyolcvankilenc éves korában hazatért Urához. Uránja mellett az óbudai evangélikus templomban emlékezünk rá november 23-án, vasárnap 11.30-kor. Gyászolják férje, fiai és a kiterjedt rokonság. Egykori szeretett papnőjükhöz emlékeznek a tordasi, kecskeméti, óbudai és São Pauló-i gyülekezetek. Emléke szívünkben örökké él.

APRÓHIRDETÉS

Harangtoronyok belső szervizelése. Gombos Ferenc – tel.: 30/505-0546 (az esti órákban); e-mail: gombosmi@invitel.hu.

A Hazatérés-kolumbáriumban, a Belvárosban urnafülkék vásárolhatók, részletfizetéssel is. Érd.: 1/312-1871 vagy 30/538-2428.

Új nap – új kegyelem

Vasárnap

Az Úrtól jön a szabadítás. Legyen áldásod népeden. Zsolt 3,9 (1Kor 16,13; Lk 17,20–24; Róm 14,7–9; Zsolt 90) Hazánk nem könnyű helyzetben, szomorú állapotban a keresztény ember felelőssége ebben is áll: tudni s másokban tudatosítani, hogy az Úrtól jön a szabadítás. Ez nem a lelki üvegbúra alá menekülés. Ellenkezőleg: a felelősen cselekvő szeretet kiindulópontja.

Hétfő

Ítéljétek meg, mi a kedves az Úrnak. Ef 5,10 (Jól 2,11–12; Mk 4,1–9; 2Kor 11,16–33) Isten népe nem kész recepteket kap az élethez, az egyház nem aprólékos előírásokat ad, hanem élő, ige által átjárt és „befolyásolt” lelkiismeretet. S ezekhez a szabadságot: mindenki maga ítéljé meg, mi a kedves az Úr előtt! Ami pedig kedves az Úr előtt, az csakis a javunkra válik. Így élhető az élet!

Kedd

Uram, kihez mennék? Örök élet beszéde van nálad. Jn 6,68 (Zsolt 2,12; Mk 13,9–20; 2Kor 12,1–10) Sokan jelentkeznek világmegváltó ötletekkel. Egyik-másik elgondolkodtató, de a jó reklám az értéketlen is rátküldi az emberekre. Mit válasszunk, mi a célravezető? A keresztény ember kiváltsága, hogy együtt mondhatja Péterrel mai igénk mondatát. Nem kell máshol keresgelnünk. Nála van a megoldás. Nála van a megváltás. Már megvan.

Szerda

Pál írja Timóteusnak: Kérve kérlek, Istenre és Krisztus Jézusra, hogy semmit se tégy részrehajlásból. 1Tim 5,21 (3Móz 19,15b; Zsid 13,1–9b; 2Kor 12,11–18) Emberi gyarlóságunk egyik leglátványosabb megnyilvánulása a részrehajlás. Nem tudunk egyenlő mércével mérni, a másik emberhez való viszonyunkat is sokszor az önző érdekek motiválják. Hitünk tapasztalata, hogy Jézus nem kivételezett, hanem mindenkit szeretett. Ennek legjobb illusztrációja, hogy még minket sem vetett el magától. Ez azonban arra indít, hogy mi is így forduljunk az emberek felé.

Csütörtök

Ha pedig a világosságban járunk, ahogyan ő maga a világosságban van, akkor közösségünk van egymással. 1Jn 1,7 (Ézs 60,1; 1Jn 2,18–26; 2Kor 12,19–21) Hitünk, Krisztushoz, a világ világosságához tartozásunk nem az átímadkozott órák számával és a templomlátogatás intenzitásával mérhető. Sokkal inkább abban, hogyan viszonyulunk egymáshoz. Ha Urunkkal rendeződik a viszonyunk, ha oldódnak emberi feszültségeink, és rendeződnek emberi kapcsolataink, akkor megértjük, hogy az Istenhez és az emberekhez való kapcsolatunk elválaszthatatlan egymástól.

Péntek

Mindegyűnk a felebarátjának kedvezzen, mégpedig annak javára, épülésére. Róm 15,2 (Jób 2,11.13; Mt 26,36–41; 2Kor 13,1–4) A teljes élet nem abban rejlik, hogy kereselem és megtalálom a boldogságot. Az élet úgy működik, hogy boldog az lesz, aki nem önző módon, hanem másokért élve járja az útját. A kérdést mindig tartsuk szem előtt: mi szolgál a javára, épülésére annak, aki éppen előttünk áll? Nem nagy bölcsnek találmánya ez, hanem annak az útja és életmódusere, aki azért jött, hogy életünk legyen, sőt bővelkedjünk. Mi azért élünk, mert ő a javunkat nézi, és épülésünket munkálja.

Szombat

Jézus mondja: „Ha valaki szegyelem engem és az én beszédeimet e parázna és bűnös nemzedék előtt, azt az Emberfia is szegyelem fogja, amikor eljön.” Mk 8,38; (Ézs 58,1; Mt 13,30–37; 2Kor 13,5–13) Sokszor megfélemezünk arról, hogy a vallás a vallomás szóval rokon. Adóssai vagyunk a világnak. Tartozunk egy vallomással. Azzal, hogy kihez tartozunk, kitől kaptuk az életet, s ki az, akivel értelmet nyer minden. A mai módon megfogalmazott vagy megélt hitvallás azonban nem csak kifelé fontos... Nekünk magunknak is az. Ha szegyelemjünk Urunkat, akkor az elszakít az élettől, a vele való – még a világ végét is átvészeli – kapcsolattól. Fogalmazzuk meg szavakkal, szívünkkel a vallomást!

■ HAFENSCHER KÁROLY

HIRDETÉS

Az Evangélikus Országos Múzeumban november 12-én, szerdán 17 órakor nyílik meg az Északi fény – a finn-magyar egyházi kapcsolatok története című időszaki kiállítás. A kiállítást megnyitja dr. Csepregi Márta egyetemi docens, közreműködik a Te Deum kamarakórus.

HIRDETÉS

Meghívó a „The Heavy Brass Guys” tubakvartett hangversenyére november 16-án, vasárnap 18 órára a budahegyvidéki evangélikus templomba (Budapest XII., Kék Golyó u. 17.). A műsorban – többek között – Giovanni Gabrieli, Henry Purcell, Georg Friedrich Händel, Giuseppe Verdi, Duke Ellington műveinek átíratat hallhatják. A kvartett tagjai: Adamik Gábor, Török József, Vida Róbert és Jens Christian Clausen. Ha komolyabb és vidámabb zenére, feltöltődésre vágyik, szeretettel várjuk!

VASÁRNAPTÓL VASÁRNAPIG

Ajánló a rádió és a televízió műsoraiból november 9-étől november 16-áig

VASÁRNAP	HÉTFŐ	KEDD	SZERDA
<p>12.02 / Duna II. Autonómia Semper reformanda (magyar dokumentumfilm-sorozat) (30') Méliusz Juhász Péter (1532–1572) wittenbergi tanulmányait követően Debrecenben lett lelkész. Szegei Kis István hatására csatlakozott a reformációhoz, később a Tiszántúli Református Egyházkerület szervezője lett. Vitairatai, imakönyve mellett ismert Herbariuma, amely az első magyar orvosi füveskönyv. A sorozat záró-epizódjában az ő személye mellett megismerkedhetünk a Szecei Molnár Albert által fel dolgozott 90. zsoltárral („Te benned bízunk eleitől fogva...”), továbbá az erdélyi reformáció történetével is.</p>	<p>11.25 / Duna II. Autonómia Ameddig a harang szól (magyar ismeretterjesztő filmsorozat, 1996) Harangok nyelvén – Órbottyán 17.10 / PAX Ébredés (evangélikus magazinműsor) (27') 17.35 / Duna II. Autonómia Magyar történelmi arcképcsarnok (magyar ismeretterjesztő filmsorozat) (15') Kapisztrán János 18.00 / Bartók rádió Kora esti hangverseny Matuz István és Matuz Gergely fuvolázik. 21.42 / Bartók rádió Boánárné Németh László drámájának rádióváltozata</p>	<p>12.05 / Bartók rádió Pannonhalmi művészeti fesztivál 2008 13.40 / PAX A szabadság rabjai (dokumentumfilm) (38') 14.35 / Kossuth rádió Tér-ido. A látás tudománya 15.55 / Duna Tv Szövetségben a fák világával (magyar ismeretterjesztő filmsorozat) (26') 18.45 / Bartók rádió Kritikus fülle George Lickl egyházi zenéje 20.45 / Duna II. Autonómia Gergely fuvolázik. (lengyel filmdráma, 1972) (102') 22.40 / m1 Az utókor ítelete Varnus Xavér műsora</p>	<p>8.00 / Duna II. Autonómia Móricz Zsigmond nyomban – A rejtőzködő nyomor (magyar dokumentumfilm, 1998) (34') 13.30 / Kossuth rádió „Te benned bízunk eleitől fogva...” A református egyház felőrája 14.30 / Duna Tv „Mint a többi ember” (magyar dokumentumfilm-sorozat, 2008) (26') A csend hangjai 14.30 / Duna II. Autonómia Mindentudás Egyeteme (magyar ismeretterjesztő filmsorozat) (61') Kornai János: Közép-Kelet-Európa nagy átalakulása – Sikerek és csalódások 22.30 / Duna Tv Vakvilágban (magyar filmdráma, 1986) (86')</p>
CSÜTÖRTÖK	PÉNTEK	SZOMBAT	VASÁRNAP
<p>9.25 / m2 A magyar korona évszázadai (magyar dokumentumfilm, 2008) (20') 14.05 / Kossuth rádió Arcvonások. Vajda Attila kenus 14.40 / m2 Négyezer nap (magyar dokumentumfilm-sorozat) (24') Egyetemeket kap az ország 17.40 / Duna Tv Kikötő (kulturális magazin) (15') 19.35 / Bartók rádió Beszédés ötletek 20.00 / Filmmúzeum Ideiglenes paradicsom (magyar filmdráma, 1981) (92') 22.30 / PAX Dr. Gyökösy Endre (portréfilm) (28')</p>	<p>9.25 / m2 Hétmérföld Fülek 13.41 / Bartók rádió A Biblia éve 2008 100/66. rész Telemann: Jesu, meine Zuversicht (kantáta) 19.20 / PAX Fény előttem, fény utánam (magyar dokumentumfilm) (30') Túrmezei Erzsébet portréja 21.40 / Bartók rádió Hang-fogó Bach: Esz-dúr prelúdium és fuga (BWV 552) Haydn: B-dúr (Terézia-) mise 22.35 / m1 Múlt-kor (történelmi magazin)</p>	<p>10.15 / Duna II. Autonómia Szent sírok (magyar ismeretterjesztő film, 2003) (30') 12.05 / Duna Tv Isten kezében (26') Új templom, új gyülekezet 12.10 / Duna II. Autonómia Magyar történelmi arcképcsarnok (magyar ismeretterjesztő filmsorozat, 1998) (17') III. Béla 19.05 / PAX Pro Musica leánykar (koncertfilm) (88') 22.20 / m1 Szelid vadak (francia filmdráma, 2006) (98') 22.35 / m2 Mephisto (magyar-osztrák-német filmdráma, 1981) (139')</p>	<p>9.45 / m1 Református magazin 10.00 / Duna Tv Evangélikus istentisztelet közvetítése Révfülöpről. Igét hirdet Ittész János elnök-püspök. 10.45 / m1 Találkozások a taizéi Roger testvérrel (dokumentumfilm, 1993) (52') I. rész 12.05 / Duna Tv Élő egyház (vallási híradó) (26') 15.05 / Bartók rádió Musica Sacra Egyházzenei magazin 21.15 / Bartók rádió A Biblia éve 2008 100/67. rész Petrovics Emil: Jónás könyve (oratórium)</p>

Evangélikus Élet

A MAGYARORSZÁGI EVANGÉLIKUS EGYHÁZ HETILAPJA

E-mail: evelet@lutheran.hu
EvÉlet on-line: www.evelet.hu
Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu

Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24.
Tel.: 1/317-1108; 20/824-5519, fax: 1/486-1195.
Szerkesztőségvezető: Boda Zsuzsa (zsuzsa.boda@lutheran.hu). Szerkesztőségi titkár (előfizetési és hirdetési ügyek referense): Vitalis Judit (judit.vitalis@lutheran.hu).

Főszerkesztő: T. Pintér Károly (karoly.pinter@lutheran.hu). Olvasószerkesztő: Dobsonyi Sándor (sando.dobsonyi@lutheran.hu). Korrektor: Huszár Mariann (mariann.huszar@lutheran.hu). Tervező-szerkesztő / EvÉlet on-line: Nagy Bence (bence.nagy@lutheran.hu).

Rovatvezetők: Ecsedi Zsuzsa – ÉnekKincsTár (ezsu@lutheran.hu), Kendeh K. Péter – Oratio oecumenica (peter.kendeh@lutheran.hu), Kóháti Dorottya – Új nap – új kegyelem (dora.kohati@lutheran.hu), Véghegyi Antal – A vasárnap igéje (antal.veghelyi@lutheran.hu).

Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu)
1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-5478, 1/486-1228; 20/824-5518, fax: 1/486-1229. Felelős kiadó: Kendeh K. Péter (peter.kendeh@lutheran.hu).

Nyomdai előállítás: Egri Nyomda Kft.
3300 Eger, Vincellérskola u. 3.
Felelős vezető: Kopka Viktor vezérigazgató

Árusítja a kiadó és a Magyar Posta Rt. (ÜLK)
INDEX 25 211, ISSN 0133-1302

Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj beföldön negyed évre 2585 Ft, fél évre 5170 Ft, egy évre 10 340 Ft, európai országba egy évre 35 100 Ft (137,5 euró), egyéb külföldi országba egy évre 41 000 Ft (161 euró).

Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsejével törölni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság.

Beküldött kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza. Az adott lapszámba szánt kéziratokat a megelőző hét csütörtökéig kérjük leadni! A hétfő délutáni lapzártakor kizárólag a hétfői eseményekkel összefüggő (és a szerkesztőséggel előzetesen egyeztetett) írásokat tudjuk figyelembe venni. Az e-mailben küldendő kéziratokat az evelet@lutheran.hu, a hirdetéseket a hirdetes@evelet.hu címre várjuk.

